

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S SKOLE

AARSBERETNING

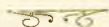
1900—1901

AARS OG VOSS'S SKOLE

AARSBERETNING

FOR

1900—1901

KRISTIANIA

JOHANSEN & NIELSENS BOGTRYKKERI

1900

Indhold.

	Side
I. Om hovedpinen i middelskolen	1
II. Tale ved skolens aarsfest 1900.	19
III. Skole-efterretninger:	
I. Lærerpersonalet	24
II. Disciplene	27
III. Fag- og timestfordeling	29
VI. Undervisningen	34
V. Afgangseksamener	59
VI. Om skolepenge og fripladse	77
VII. Blandede meddelelser	78

I. Om hovedpinen i middelskolen.

Af *A. Magelssen*, læge ved Aars og Voss's skole.

Historisk oversigt.

I over et aarhundrede havde der fra forskjellige kanter hævet sig røster som forlangte reformer i det opdragelsessystem der havde udviklet sig fra middelalderens kloster- og katedral-skoler, uden i tidens løb at have været gjenstand for væsentlige forandringer. I løbet af det forgangne sekulum er da ogsaa efterhaanden mange saadanne reformer foregaat, hvorved der dog mest blev taget sigte paa forbedringer ved skolelokalerne samt paa en mindre streng behandling af børnene.

Men det er dog først i de sidste 2—3 decennier, at der i principerne for børnenes opdragelse er kommet et nyt moment til, som har været af den aller største betydning for skolen selv som for børnene; nemlig spørgsmaalet om hvorvidt børnene gjennem skolearbeidet blev *overanstrengte, saaledes at deres aandelige og legemlige sundhed derigjennem tog skade*. En saadan tanke havde vistnok længe været oppe; men saalænge som den fremtraadte kun som en formodning eller en *paastand*, som savnede holdbare beviser, kunde den ikke føre til større forandringer i skolernes plan.

Det varede dog fra nu af ikke længe, før ogsaa *beviserne* kom; idet der dels efter privat initiativ, dels gjennem statsforordninger blev af læger (skolehygienikere) foretaget saakaldte *masseundersøgelser* af skolebørn. Gjennem disse fastsloges først og fremst, at *nærsynthed* var en sygdom som udviklede sig i skolerne i et til skolearbeidet, skoletiden og belyningsforholdene proportionalt svarende forhold. Senere fandt man ved lignende masseundersøgelser, at ikke blot nærsynthed, men

ogsaa mange andre sygdomme, som f. eks. ryggrads-skjævheder, hovedpine, blodmangel, nervøsitet, aandelig overanstrengelse og slappelse etc. var overordentlig udbredt i skolerne.

Den danske skolehygieniker *Hertel* paaviste saaledes i 1881, at mindst en tredjedel af skolebørnene i Kjøbenhavn led af sygdomme som ovennævnte, og han antog, at den *væsentligste aarsag hertil var skolen og den altfor sterke aandelige anstrengelse, som skolearbeidet medførte*. En af skolemænd og lærere nedsat kommission, som gennem vidtløftigere undersøgelser skulde prøve Hertels paastande, kom til ganske de samme resultater som Hertel selv.

Iagttagelser som disse vakte selvfølgelig den største opmærksomhed baade blandt skolemænd og læger og forældre, og ledede maaske mere end noget andet til *de store reformer* som har fundet sted i de sidste aartier, og ved hvilke bestræbelserne har gaat ud paa saa meget som muligt at *hindre aandelig overanstrengelse* i skolen og paa alle maader at *lette eleverne tilegnelsen* af deres kundskaber.

I *Sverige* kom den bekjendte skolehygieniker *Axel Key* paa grundlag af særdeles omfattende undersøgelser til omtrent lignende slutninger som Hertel i Danmark. Han fremlagde resultatet af sine arbejder for den internationale medicinske kongres i *Berlin* 1890. Men medens Hertel havde lagt hovedskylden for børnenes sygelighed over paa skolen, gjorde Key her en ganske betydelig reservation. Han gjorde nemlig opmærksom paa *en anden og meget væsentlig grund* til den store sygelighed, som optraadte særlig sterkt i den første halvdel af skoletiden. Han paaviste her, *at eleverne netop i denne tid befinder sig i en svagere udviklingsperiode, der i og for sig disponerer til de nævnte sygdomme*. Han mener derfor, at hovedskylden for den store sygelighed, især i skolens lavere og mellemste klasser, *ikke saa meget er at søge i skolen selv, men væsentlig deri, at børnene i denne tid gennemgaar en legemlig svagere udviklingsperiode*. For denne omstændighed taler ikke mindst den iagttagelse, at sygeligheden blandt skolebørnene *ikke* — saa-

ledes som nærsyntheden — *tiltager* med de høiere klasser, hvor arbeidet jo ubetinget forøges, men tvertimod kjendelig eller delvis *aftager*.

I *Norge*, hvor man allerede i 60-aarene begyndte at klage over overanstrengelse i skolerne, er der af en i begyndelsen af 90-aarene nedsat *kommission* foretaget masse-undersøgelser ved de høiere skoler. Denne kommission udtaler sig, side 199 og 200, ang. aarsagerne til den fundne sygelighed (38,6 % for gutter og 28,0 % for piger) bl. a. saaledes: „Selvfølgelig vil en skjellen mellem aarsagsforhold som ligger indenfor og udenfor skolen, altid bero paa et skjøn og altsaa mangle den sikre, objektive gyldighed.“ — — „Spørsmålet om hvorvidt de sygelige tilstande skyldes selve skolelivet, kan ikke besvares med bestemthed.“

Det ligger i det hele taget i sagens natur, at det omfangsrige materiale er i høj grad vanskeligt at behandle og bedømme paa en fuldt ud tilfredsstillende maade. Det er nu engang saa, at saavel børn som voksne i rigeligt antal til forskellige tider plages af en hel del forskellige sygdomme, og at *barnealderen i det hele taget maa siges at være mere disponeret for sygelighed end den voksne alder*. Da nu alle børn maa bestille noget, maa gaa paa skole og maa lære noget for livet, vil det selvfølgelig være meget vanskeligt at fastslaa, i hvor høj grad skolearbeidet er aarsagen til de sygdomme, som paa-træffes blandt skolebørnene. Det vil ialfald i mange tilfælde være umuligt at bevise, at dette eller hint barn vilde have været friskt eller friskere, om det ikke havde gaat paa skole; og det er slet ikke nogen given sag, at leddiggang eller f. eks. haandverks- eller fabrikarbeide vilde have gjort børnene friskere. Og da undervisning og skolegang nu engang er en nødvendighed, saa faar man underkaste sig den, *selv om* de skulde kunne medføre nogen sygdom. Men naar man først har faat øiet op for muligheden af et saadant gjensidighedsforhold, vil vor humane tid ikke hvile, før man efter evne har stræbt efter at holde alle tænehelige sundhedsskadelige indflydelser saavidt

muligt borte; man vil indføre alle lettelser ved kundskabsstof-
fets tilegnelse, og arbeide paa at gjøre skolens hygiene saa
fuldkommen som mulig.

Ved siden af at foretage masse-undersøgelser over *alle*
skolesygdomme er det en fortjenstfuld og tillige en mere over-
kommelig opgave at gjøre kun *en enkelt skolesygdom* til gjen-
stand for undersøgelse. Et saadant forsøg er nylig udført ved
Katedralskolen i Kristiania af *prof. Axel Holst* og offentliggjort
i „Tidsskrift for den norske lægeforening“ 1900 under titelen
„Skolehygieniske Undersøgelser“. Hr. prof. Holst har her
yderligere begrænset opgaven til undersøgelsen af „*den hyppige*
hovedpines“ forekomst hos katedralskolens elever, og han for-
staar ved „*hyppig hovedpine*“ en hovedpine som optræder mindst
2 gange om maaneden eller mindst en gang hver 14de dag.
Efter en indgaaende redegjørelse for og granskning af samtlige
tilfælde *konkluderer prof. Holst med fuldstændig at slutte sig til*
det af den svenske skolehygieniker Axel Key hævdede standpunkt,
at *skylden* for den hyppige hovedpine som for saa mange andre
skolesygdomme *kun i rene undtagelsestilfælde er at lægge skolen*
til last. Den „hyppige hovedpine“ skyldes *væsentlig* de af *Key*
paapegede *svagere udviklingsperioder hos eleverne* (*maladies de*
croissance). Som eksempel paa en saadan svagelig udviklings-
periode kan f. eks. tandfældingsperioden i de lavere klasser
nævnes. Disse perioder falder da hyppig sammen med *andre*
skadelige momenter, som f. eks. *arvelig* disposition til hovedpine,
arvet almindelig svaghed eller nervøsitet, eller tuberkuløs dis-
position; „det er slegten som gaar igjen hos dem“. Eller
børnene er *i sig selv svagelige*, enten temporært eller mere kon-
stant, paa grund af en eller anden *erhvervet* sygdom, som f. eks.
nyresygdom, fordøielsessygdomme, eller blodmangel: er rekon-
valescenter efter de forskjellige barnesygdomme som meslinger,
skarlagensfeber, kighoste, difteri etc. Eller de lider under
uheldige forhold i hjemmet, f. eks. ikke sjelden af for knap
og uhensigtsmæssig ernæring, uheldigt regime etc.

Der har altsaa allerede fundet et omslag sted i opfatningen af skolearbeidets skadelighed; et omslag, som først og væsentlig skriver sig fra *Axel Key*, men som nu vistnok deles af mange skolelæger og skolehygienikere. Denne omstændighed har maaske ogsaa indvirket noget paa skolelægernes opfatning ved deres undersøgelser.

Det fortjener saaledes at nævnes, at den norske skolekommission af 1891 blandt eleverne ved Kristiania Katedralskole fandt, at *hele 27 procent* af ialt 192 børn i skolens 4—6 middelklasse og 1ste gymnasieklasse led af den nævnte „hyppige hovedpine“. I 1899 derimod fandt prof. Holst i de tilsvarende klasser *kun 14.5 procent* eller henved halvparten lidende af denne sygdom. Ja i det følgende skoleaar 1899—1900 fandt han *kun ca. 5 procent* af de samme elever lidende af hyppig hovedpine.

Hvad er nu aarsagerne til disse store forandringer i procentantallet?

Efter H. for det første lettelsen i skolearbeidet. Det er enhver skolemand bekjendt, at en saadan lettelse er foretaget i de sidste tiaar, som følge af den paaklagede overanstrengelse. Saavel den tid der tilbringes paa skolen, som den tid der medgaaer til hjemmearbeidet, er i de senere aar (fornemmelig efter 1885?) ikke lidet forkortet. „Istedenfor 6 timers skoletid i middelskolen og gymnasiet er der nu ved Katedralskolen 5 timer og 25 minutter; heraf er 55 friminuter (hvor mange tidligere?) samt 3 kvarter gymnastik, sløid eller sang, hvilken tid i forberedelsesskolen yderligere forkortes.“ Hjemmearbeidet anslaaer H. — og, som jeg tror, med rigtig begrundelse — i gymnasierne til mellem $1\frac{3}{4}$ — 3 timer; og han oplyser ogsaa, at „hjemmearbeidet ved Aars og Voss's skole fra 1885—1895 i 2den latinklasse er aftaget med 1 time og i en række af de øvrige klasser med $\frac{1}{2}$ time.“ Derimod oplyses ikke, hvorvidt skoletid og hjemmearbejde er aftaget fra 1891, da der fandtes 27 % syge, indtil 1899 med dets 14,5 % syge. Maaske lader dette sig heller ikke paavise med

tal. men meningen er muligens den, at antyde at man for hvert forløbet aar har tilstræbt og opnaad at gjøre arbeidet mindre anstrengende for eleverne.

Grunden til at procentantallet af den hyppige hovedpine et eller et halvt aar senere var sunket yderligere, endog til kun 5 procent, søger H. at forklare paa følgende maade: 1) „For en del har eleverne — næsten altid paa mit (o: skolelægens) raad — faat en hensigtsmæssigere ernæring og har iagttaget et fornuftigere regime, ligesom enkelte af dem er kureret ved at komme under lægebehandling og faa jern;“ men 2) „de fleste er dog helbredede uden nogen foranstaltning fra lægens side.“ Grunden til denne „spontane massehelbredelse“ finder han dels i de mellemkommende sommerferiers gavnlige indflydelse, dels og fornemmelig dog „i ophør af de af Key omtalte svagelige udviklingsperioder;“ medens han antager, at disse samme svagelige udviklingsperioder til andre tider kan træffe særlig hyppig sammen og da fremkalde en forøget sygelighed blandt eleverne. — I den omstændighed, at saadanne spontane massehelbredelser overhovedet kan finde sted, ser forf. et vegtigt bevis for, at sygeligheden blandt eleverne ikke kan skyldes skolearbeidet, som dog snarere øges end aftager eftersom eleverne kommer op i høiere klasser.

Om den „hyppige hovedpine“ i middelskolen ved
Aars og Voss's skole i november 1900.

Bestyrelsen af Aars og Voss's skole har, nærmest foranlediget ved den ovennævnte undersøgelse af Katedralskolens elever ved prof. Holst, ønsket at lade foretage en lignende undersøgelse af eleverne ved Aars og Voss's skole. Ifølge bestyrelsens anmodning har jeg, som skolens læge, i tidsrummet fra 1ste til 28de november 1900 undersøgt samtlige elever i middelskolens 4 (8) klasser, der tilsammen tæller 186 elever. Af disse 186 elever fandtes 29 — o: 15,6 procent — lidende af den

saakaldte hyppige hovedpine, en hovedpine som altsaa indfinder sig mindst en gang hver 14de dag.

Tilfældene fordeler sig saaledes:

Ved Aars og Voss's skole.

I 1ste middelkl. A og B blandt 51 elever	10 tilf.	= 19,6 %
I 2den ———— " 43 " "	8 " "	= 18,6 %
I 3dje ———— " 48 " "	7 " "	= 14,6 %
I 4de ———— " 44 " "	4 " "	= 9,1 %

I alle klasser 186 elever 29 tilf. = 15,6 %

Ved Katedralskolen.

I 1ste middelkl. A og B blandt 42 elever	4 tilf.	= 10 %
I 2den ———— " 41 " "	5 " "	= 12 %
I 3dje ———— " 47 " "	11 " "	= 23 %
I 4de ———— " 49 " "	7 " "	= 14 %

I alle klasser 179 elever 27 tilf. = 15 %

Man vil af disse tabeller bemærke den paafaldende lighed i totalsummen mellem de 15 % ved Katedralskolen og de 15,6 % ved Aars og Voss's skole (slgn. de 27 %, fundet af den norske lægekommission ved Katedralskolen i omtrent de samme klasser i 1891). Derimod er der ikke ringe forskjelligheder i de enkelte tal. Ved Katedralskolen var sygdommen sjældnest i 1ste og 2den middelkl., størst i 3dje kl., hvor den udviser hele 23 %. Ved Aars og Voss's skole er der et ganske andet forhold; thi vi har her den høieste procent i 1ste kl. — dog ikke mere end 19,6 % —, medens sygdomstallene fra 1ste—4de kl. er jevnt og raskt aftagende. Der synes altsaa her at være hvad man kunde kalde et „mere normalt“ forhold, naar hensees til at sygeligheden af de fleste undersøgere gjennemsnitlig er fundet at være størst i forberedelsesskolen (tandfældings-periodens alder) og at være aftagende mod de høiere klasser (da børnene vokser sig sterkere, og hvor barnesygdommene, som meslinger, kighoste, skar-

lagensfeber etc. med deres følgesygdomme, bronchit, blodmangel, nyresyge etc., er sjældnere).

Jeg skal nu forsøge noget nærmere at belyse hovedpinens forhold i de iagttagne tilfælde.

Inddeling efter hovedpinens forskellige heftighed (styrke).

	1. mid.	2. mid.	3. mid.	4. mid.	
Sterke anfald hos	7	6	3	0	tils. 16 elever
Svagere — — —	3	2	4	4	tils. 13 „

Vi ser af denne sammenstilling, at den sterkere hovedpine forekom hyppigst i de lavere, og at den aftog i de højere klasser; uagtet kravene til aandelig anstrengelse antages at stige, eftersom man rykker op i de højere klasser. Det vilde være af interesse ved fremtidige undersøgelser at faa oplyst, hvorvidt dette forhold her blot er tilfældigt, eller om det er mere konstant og ogsaa finder sted ved andre skoler.

Inddeling efter de enkelte anfalds hyppighed.

	1. mid.	2. mid.	3. mid.	4. mid.	
2—3 gange maanedl. hos	7	3	4	2	tils. 16 elever
Oftere hos	2	2	3	2	„ 9 „
Næsten daglig hos	1	3	0	0	„ 4 „

Heraf sees, at kun lidt over halvdelen af disse elever er saa lykkelige at have hovedpine 2—3 gange maanedlig. En ikke ringe minoritet er derimod 1—2—3 gange ugentlig og nogle endog næsten daglig plaget af hovedpine. Den daglige hovedpine forekom ikke i de to øverste klasser.

Inddeling efter de enkelte anfalds varighed.

Varighed	1. mid.	2. mid.	3. mid.	4. mid.	
$\frac{1}{2}$ —1—2 timer hos	5	4	3	2	tils. 14 elever
$\frac{1}{2}$ —1 dag	3	2	3	2	„ 10 „
Flere dage el. uger i træk	2	2	1	0	„ 5 „

Denne tabel viser, at omtrent i halvdelen af tilfældene var anfaldene temmelig kortvarige, kun $\frac{1}{2}$ —1—2 timer. Dette forhindrer dog ikke, at de hos adskillige kan være ret heftige,

ledsagede af sterkt ildebefindende og undertiden endog af brækninger. Men paa grund af anfaldenes kortvarighed maa de dog ansees for at være af mindre betydning baade for skolen og for eleverne selv. — Værre er derimod forholdet, hvor hovedpinen medtager den meste tid af dagen eller hvor den strækker sig over flere dage eller endog over uger. Her vil den fremkalde en virkelig *forstyrrelse* baade i skolegangen og i lekselæsningen. Den er ogsaa hos vedkommende elev et tegn paa en større sygelighed, paa legemlig eller aandelig svaghed, der kan lamme hans arbejdskraft og i det hele -- *ganske uforskyldt (!)* — kan sætte ham betydelig tilbage. — Heldigvis synes det, ifølge tabellen, som om disse slemme og langvarige tilfælde mere og mere svinder i de høiere klasser.

Hovedpinens aarsager.

Naar man henser til, at den hyppige hovedpine fornemmelig findes *mest udbredt i de lavere klasser*, medens den, om end ikke regelmæssig, ialfald i det hele *aftager i de høiere klasser*, saa synes heraf med nødvendighed at følge, at det *ikke kan være det* — *efterhaanden forøgede* — skole- og hjemme-arbejde som fremkalder denne sygdom. Der maa være *andre aarsager tilstede*: — og vi har da først og fremst at hefte os ved de af *Key* paapegede *svagelige udviklingsperioder*, der optræder stærkest hos de mindre børn kort tid efter skolegangens begyndelse, og som *disponerer til hovedpine* og anden sygelighed. Ogsaa prof. *Holst* har sterkt fremholdt disse aarsagsmomenter, og han har i sine sygehistorier fra Katedralskolen næsten i alle tilfælde af hyppig hovedpine kunnet paavise *medfødt eller erhvervet sygelighed, arvelig eller erhvervet disposition*. Ogsaa jeg kan, efter de ved Aars og Voss's skole foretagne undersøgelser, *fuldt ud slutte mig til denne opfatning* og lægge *stærk vægt derpaa*, om jeg end i det følgende vil komme til at nævne *ogsaa andre omstændigheder*, som jeg tror maa tillægges betydning.

Jeg vil ikke her optage pladsen med en detaljeret frem-

stilling af sygehistorierne fra Aars og Voss's skole, da de altfor meget vilde komme til at ligne de af Holst beskrevne og saaledes ikke indeholde noget nyt af interesse. Jeg vil kun bekræfte, at der i de allerfleste tilfælde har kunnet *paavises en eller for det meste flere sygelige tilstande af anden art*, der kunde ansees som fuldt gyldig aarsag til den hyppige hovedpine hos eleverne. Hertil hører, som før nævnt, *arvelig disposition for hovedpine, almindelig svaghed eller sygelighed inden familien*, deriblandt f. eks. tuberkuløs disposition, rachit, almindelig nervøsitet i nærmeste *slegt*. Dernæst, og maaske fornemmelig, *svaghed hos børnene selv*. En overraskende stor procent af de børn som led af den hyppige hovedpine, viste sig ved undersøgelsen at lide af *blodmangel*, og den var ofte paafaldende højgradig. I ikke faa tilfælde var denne blodmangel at betragte som familie-eiendommelighed; børnene var smaa af vekst (familie-eiendommelighed), spinkle og lidet udviklede, med bleg og sygelig ansigtsfarve. Hos andre syntes den at hidrøre fra en uforholdsmæssig længdevækst, og der fandtes ikke sjelden temmelig sterk blodmangel selv hos børn med tilsyneladende ret blomstrende ansigtsfarve. I mange tilfælde maatte blodmangelen nærmest henføres til nylig gennemgaaede *barnesygdomme*, som meslinger, skarlagensfeber, kighoste, difteri, kusma etc. Ikke sjelden var hovedpinen følge af forkjølelser eller af reumatisk art. I enkelte tilfælde maatte hovedpinen (og blodmangel) utvilsomt sættes i forbindelse med langvarige mave- eller særlig *tarmkatarrer*, i andre tilfælde med nyresyge, rachit, kjertelsyge etc.; samt med legemsfeil som f. eks. brok, anomalier ved øinene, øresygdomme etc. *Der var i det hele taget sygdomstilstande nok som kunde tænkes at medvirke til udvikling af hovedpine hos børnene.*

Aarsagerne, betragtede fra børnenes standpunkt.

I henhold til sætningen: „*audiatur et altera pars*“ forekom det mig at være af interesse at faa vide, hvad *børnene selv*

ansaa som aarsag til at de saa ofte plagedes af denne hovedpine. Jeg ventede mig ikke store resultater af disse spørgsmaal; ikke mindst af den grund, at selv voksne folk som regel har liden forstand paa, hvorfra deres hovedpine skriver sig; men jeg spurgte nu for fuldstændigheds skyld alligevel derom. — En hel del af børnene havde, som rimeligt kunde være, ikke opgjort sig nogensomhelst mening derom, medens andre derimod straks og bestemt udtalte sig om aarsagen. Hos de fleste ledede dog mine direkte i de forskellige retninger stillede spørgsmaal til oplysninger om aarsagen som tilfredsstillede eleverne selv, og som de fandt at holde stik i de fleste tilfælde; det staar da læseren frit for at være enig eller uenig med vedkommende elever heri.

Mange af dem ansaa sin hovedpine for en sygdom som laa til familien, idet en eller begge forældre eller en eller flere af deres søskende i fremtrædende grad led af hovedpine. Andre erklærede at høre til en iøvrigt sygelig eller nervøs familie. Andre, at de selv fra ganske smaa af, allerede før skolegangen, stadig havde lidt af hovedpine. Andre, at de altid havde været svagelige og blodfattige. Andre, at deres hovedpine var opstaaet i tilslutning til en af de nævnte barnesygdomme, eller at den var en følge af deres langvarige tarmkatar, af brok, af næsekatarr, ørelidelse, øienfeil etc. Disse ting dannede saaledes ligesom *grundlaget* for sygdommen.

Med hensyn til aarsagerne til *de enkelte anfald* nævnte flere, at lang skolevei var grunden, især naar de var sultne og trætte. Andre, at anfaldene fremkaldtes af byluften, af daarlig luft i værelserne, i sporvogne; af sterk vind, kulde eller varme; en fik hovedpine, „naar der faldt sne paa panden“; en anden havde faat sit første anfald efter „forgiftning med vilde bær“. Enkelte mente, at deres anfald skyldtes sindsbevægelse, ærgrelse, beskjæftigelse med ting som *kjedede* dem, eller som var dem *ubehagelige*, saaledes fik en hovedpine „af geografi“, en anden „af sang“. Flere indrømmede at faa hovedpine af ting som sterkt interesserte dem, f. eks. af langvarig morskabs-

læsning, af at være længe oppe om aftenen, af sterke og støiende *lege*, eller efter *andre sterke legemlige anstrengelser*. Paa udtrykkelig forespørgsel derom erklærede børnene selv, at *den aller hyppigste, ja ofte den eneste aarsag* til deres hovedpineanfald netop var *sterke legemlige anstrengelser, som voldsom leg, velocipedkjørsel, skøteløbning, skiture, svømning* etc. Anfaldene indfandt sig enten *umiddelbart efter* disse ting, eller den optraadte først „dagen derpaa“, som eftervirkning, reaktion. Det var ret almindeligt at høre saadanne svar: „Ja, i ferierne havde jeg *ofte hovedpine, sterk hovedpine*,“ nemlig f. eks. efter badning, have-arbejde, høkjøring etc. — Derimod benægtede de fleste at faa hovedpine af almindelig *gymnastik* paa skolen, der jo heller ikke er saa voldsom og langvarig; men adskillige fik dog hovedpine af øvelser med nedadhængende hoved, eller naar de i gymnastiktimen faldt og slog sig i hovedet.

Naar saa tilslut, efter at denne drøftelse af aarsagerne, det spørgsmaal stilledes til eleverne, *om de mente at deres hovedpine kom af skole-arbejdet eller af for megen læsning*, saa virkede denne forestilling øiensynlig som en overraskelse paa de fleste af dem, eller *som en tanke der ikke tidligere var faldt dem ind, og hvortil de derfor i det overveiende antal tilfælde hurtig og afgjøvende svarte Nei*, selv om de blev eksamineret nøiere derom. 7 elever erklærede dog, at de *undertiden* fik hovedpine af at læse, nemlig naar de læste længe (herved mentes dog i et par tilfælde morskabslæsning) eller havde flere skriftlige hjemmearbejder, og at deres hovedpine (selvfølgelig) forværredes, hvis de allerede før havde hovedpine. Sjeldnere var hovedpinen i selve skoletimerne (3—4 tilfælde, uden at nogen speciel forklaring til denne kunde gives). *Derimod erklærede 6 elever, at de ofte fik hovedpine af at læse og i skoletimerne: det vil sige kun lidt over 3 procent af samtlige middelskolens elever.*

Sammenstillen man derfor hvad der *ifølge børnenes eget udsagn* pleiede enten udelukkende eller væsentlig at fremkalde *de enkelte anfald* af hovedpine, fik jeg altsaa paa spørgsmaalene: Legemlig anstrengelse? eller læsning? følgende svar:

Hovedpine-anfald af	Ja	Nei	Undertiden
legemlige anstrengelser?	hos 20 elever	hos 7 elever	hos 2 elever
læsning?	„ 6 —	„ 16 —	„ 7 —

Et endnu mere forsvindende procenttal fremkom, naar jeg undersøgte leilighedsaarsagerne hos de elever som kun 1 gang maanedlig eller sjeldnere led af hovedpine. Af disse blev nemlig læsning *saagodtsom aldrig* angivet som grund til hovedpinen.

Foreløbig konklusion.

Undersøgelserne af middelskole-klasserne ved *Aars og Voss's skole* viser saaledes stor overensstemmelse med undersøgelserne ved *Katedralskolen*. Ogsaa vore undersøgelser viser, at hovedpinen var *mere fremtrædende i de lavere middelklasser, hvor læsestoffet er ringe*, mindre derimod i de høiere middelklasser, hvor læsestoffet forøges. Ved *Aars & Voss's skole* paavistes *desuden*, at anlaldene i de *lavere klasser* baade var a) *hyppigere* og b) *heftigere* og c) *mere langvarige* end i de høiere klasser. Endvidere er det ved *Aars og Voss's skole* fundet, at *leilighedsaarsagerne* til hovedpinen *først og fremst* bestaar i *sterke legemlige anstrengelser, og at læsning eller skole-arbeidet kun af 3 0/0 angaves at være aarsagen*.

Hovedpinens væsen.

Jeg er imidlertid af den formening, at det vilde være urigtigt at stanse undersøgelserne paa dette punkt og at nøie sig med en konklusion som ovenstaaende. Jeg kan ikke komme bort fra, at disse „statistiske beviser“ *strider altfor meget mod fornuften, og at der derfor maa være noget galt ensteds i vor fremgangsmaade*. Og feilen stikker, efter min formening, hovedsagelig deri, at man har glemte at tage hensyn til visse andre egenheder ved hovedpinens aarsager og væsen.

Hovedpinens væsen og aarsager er endnu for en stor del dunkle, trods alt hvad der er skrevet derom; og her er selvfølgelig heller ikke stedet til at indgaa udførligere derpaa. Men enkelte ting maa dog ved en undersøgelse som denne fremholdes, fordi den ellers vilde blive misvisende og virke mod sin hensigt. Jeg skal gjøre fremstillingen saa kort som muligt, og den faar delvis staa for min egen regning.

For at forstaa hovedpinens (jeg tænker her for det første især paa migrænenes) væsen maa man først holde sig for øie, at denne sygdom ofte er knyttet til en eller anden patologisk basis og altsaa fornemmelig opstaar *hos dertil disponerede individer*. Denne disposition er meget sterk hos børnene i opveksten, hvor organerne, som f. eks. hjertet, hjernen, ben-systemet etc. udvikler sig i omfang og styrke paa en ikke ganske regelmæssige maade og heller ikke samtidig, men mere springvis eller „i perioder“. Hos den voksne finder derimod saadanne fysiologiske forandringer ikke eller rettere sagt meget langsommere sted; derfor er dispositionen hos den voksne i denne henseende for lidet eller intet at regne. Til denne *fysiologiske prædisposition* hos børnene kommer nu ogsaa den *patologiske disposition*, der som nævnt skriver sig fra arv, barnesygdomme, blodmangel etc. Paa basis af disse to dispositioner, den fysiologiske og den patologiske, udløses da de enkelte hovedpine-angreb ved *leilighedsaarsager*, saadanne som ovenfor nærmere er opregnet. Til disse leilighedsaarsager hører imidlertid ogsaa, *ikke at forglemme, det daglige stræv med dets sorger og glæder, forhaabninger og skuffelser, skole-arbeidet, lekselæsning, med fra 6—9 timers arbejdstid*.

Almindeligvis er det vel saa, baade hos barnet og hos den voksne, at der *udkræves en vis sum af leilighedsaarsager* for at fremkalde et migræne-angreb. Leilighedsaarsagerne maa gjerne virke gennem en vis tid. Dette er rimeligvis grunden til, at anfaldene — ikke mindst hos personer med en regelmæssig levemaade — ofte optræder med næsten regelmæssige mellemrum, f. eks. en gang hver maaned, eller en gang hver 14de

dag etc. Indenfor dette tidsrum kan nerverne holde sig i taalelig ligevegt; men alt efter deres specielle svaghed og alt efter leilighedsaarsagernes talrighed og styrke opgiver de efter en vis tid pludselig saa at sige sit bo for timer eller dage i form af et regulært migræne-anfald. Efterat dette er overstaat, har man saa atter sedvanlig en tids moratorium, med frihed for anfald.

Allerede heraf fremgaar det, at leilighedsaarsagerne *som regel ikke opfattes* af patienten, undtagen naar de har været meget sterke og iøjnefaldende. De smaa leilighedsaarsager fylder ganske umerkelig og først lidt efter lidt skaalen, indtil den pludselig flyder over. Man befinder sig da, i tidens fylde, midt oppe i et voldsomt hovedpine-anfald, „uden at man kan begribe, hvor man har faat det fra“. I virkeligheden er nervekraften lidt efter lidt forbrugt eller nerverne gaat trætte efter en tids vedvarende spænding.

Sterkere leilighedsaarsager opfattes bedre af patienten og kan naturligvis betinge en mere uregelmæssig optræden af anfaldene. En sterk leilighedsaarsag kan selvfølgelig ogsaa danne slutstenen paa mange smaa; og den faar da skylden alene, eller den kan i andre tilfælde virkelig have hovedskylden. Som saadanne sterkere leilighedsaarsager kan hos voksne nævnes en selskabsaften, kirkebesøg, en teaterforestilling, et diskussionsmøde, eller endog blot en livlig passiar eller en glad stemning. Hos børn de samme aarsager, sterkere aandelige anstrengelser, stilskrivning etc. samt legen, skrigen, lange skiture, voldsomme balspil etc. etc. I saadanne tilfælde kan ofte sygdommen mere karakteriseres som en kongestions-hovedpine end som en migræne. Men det er mere eiendommeligt for migrænen, at den optræder helst „dagen derpaa“, ofte efter en tung søvn, medens ved kongestionshovedpinen straffen almindeligvis følger mere umiddelbart paa forbyrdelsen.

Slutningsbemærkninger.

Vil man opfatte hovedpinens natur paa den her antydede maade, saa bliver meget forklarligt som efter et statistisk opgjør ellers bliver uforstaaeligt. Der skal hos børn forholdsvis lidet til for at bringe de labile nerver, hjerter og hjerner ud af ligeveftsstillingen. Og naar ikke voksne og ikke engang læger fæster opmærksomheden ved de smaa leilighedsaarsagers betydning, kan man endnu mindre vente at børn skulde kunne give en rigtig forklaring paa aarsagerne til sin hovedpine. Jeg sigter med denne bemærkning specielt til en netop offentliggjort diskussion i „Medicinsk selskab“ (Norsk Magazin for Lægevidenskaben nr. 11 og 12, 1900 og nr. 1 og 2 1901) angaaende „Skolelæger og Skolehygiene“, hvor ogsaa prof. Holst's iagttagelser ang. hovedpinen ved Katedralskolen dels blev angrebet, dels forsvaret, uden at man kom til nogen enighed. Der manglede, forekom det mig, i denne diskussion en præcision af hovedpinens patogenese, som man burde holde klart ud for sig, hvis man vil forstaa den besynderlighed, at et barn kan udholde at læse de 14 dage uden at faa hovedpine, medens det faar hovedpine den 15de dag, uden at det den dag har læst mere end ellers. *Thi man kan ikke heraf slutte* (naar man erindrer hovedpinens væsen), *at skole-arbeidet er uden betydning for hovedpinen.* Den er meget mere et resultat af de 14 dages arbejde. Eller hvis et barn har hovedpine *allerede om morgenen, før det begynder at læse,* kan man ikke deraf slutte, at læsningen er uden betydning for denne morgen-hovedpine. Og fordi om mange børn lider af arvelige anlæg eller anden sygelighed, *kan man heller ikke deraf slutte,* at skole-arbeidet er uden betydning for hovedpinen, thi arvelig svaghed, blodmangel etc. er ikke det samme som hovedpine-anfald og behøver ingenlunde specielt at fremkalde hovedpine.

Jeg mener derfor, at en saadan statistik, som den der er udført ved Katedralskolen og nu ogsaa ved Aars og Voss's skole, kan være meget interessant, belærende og værdifuld; men

at den tillige *kan* blive *misvisende*, hvis man ikke samtidig tager hensyn til hovedpinens hele *øvrige væsen*; og at det saaledes paa en maade vilde være *til skade* for skolen og eleverne, om man nøiede sig med saadanne statistiske opgaver alene.

Det almindelige forhold er vel, at saavel (de fleste) børn som lærere arbejder med fuld kraft og af al evne; og tillige, at skolen for en del *arbejder med et sygt materiale af elever*. Jeg tror derfor at skolen har handlet fuldkommen rigtig ved saavidt gjærligt at indskrænke skoletimernes og hjemme-arbeidets længde, og jeg tror at hverken skolen eller eleverne taber noget derved. Skolen vil ikke kunne overse det faktum, at der er megen og vel konstateret sygelighed blandt eleverne, og at derfor muligheden for aandelig overanstrengelse er tilstede. Specielt vil den ikke kunne glemme, at elevernes aandelige fremgang er sterkt afhængig af deres legemlige tilstand, og at det i mange tilfælde vil være *uforskyldt*, om en elev viser tilbagegang istedenfor fremskridt.

Statistik kan i det hele taget ikke forklare alle fænomener; som f. eks. hovedpinens hyppighed og styrke i de lavere klasser, hvor man jo siger at det aandelige arbejde er mindre. Naar man bortser fra 1ste og 2den forberedelsesklasse, hvor skolen er mere en leg, maa man vel sige, at jo yngre et barn er, desto mere tilbøieligt vil det være til at anspænde alle sine kræfter for at opfatte alt det nye som indprentes det, og det forsøger med liv og interesse at lære og huske alt. Sammen med de før omtalte omstændigheder kan dette ret vel forklare den sterke hovedpine allerede i en tidlig alder. — Senere derimod, naar eleven ser at der stadig blir mere nyt at lære, taber det nye sin interesse og iveren kjølner. Og efter hvert som han blir ældre paa skolebænken, lærer han at arbejde med mere ro, og arbejdsstoffet, som vistnok nu er meget større, virker ikke længere paa den maade, at han faar hovedpine deraf. Man lærer snart at sakke af og sætter ikke mere damp paa end høist nødvendigt.

Det er derfor troligt nok, at skolearbeidet i sin nuværende

form ikke virker overanstrengende paa friske og trænedede elever. Men paa samme tid kan det ikke være tvilsomt, at det kan fremkalde hovedpine hos altfor ivrige og dertil svagelige børn. Hos saadanne børn vilde dog sandsynligvis ogsaa enhver anden langvarig beskæftigelse enten med legemligt eller aandeligt arbejde eller med leg fremkalde lignende og ligesaa hyppige hovedpineanfald.

*

Men, saafremt vi slutter os til denne opfatning, er vi efter min formening ikke dermed færdige med denne sag; der bør nemlig her opstaa følgende spørgsmål: *Kan eller bør skolen under saadanne omstændigheder foretage noget i sagens anledning?*

Jeg tror at den nævnte hyppige hovedpine hos børn i de fleste tilfælde med lethed kan *helbredes og forhindres*. Det er neppe rigtigt at lægge hænderne i skjødet og vente paa at hovedpinen skal gaa over „af sig selv“ (helbredes „spontan“). For dette gjør den ingenlunde i alle tilfælde, men den bliver ofte en plage for livet helt til 45 eller 50 aars alderen. Ogsaa andre sygelige anlæg hos børnene burde modvirkes saa snart som de begynder at gjøre sig gjældende. Og da det ofte viser sig at forældre og foresatte betragter sygeligheden hos sine børn som bagateller, og ofte slet ikke lader dem komme under lægebehandling,¹⁾ burde vistnok skolen, hvor sammenligningen mellem friske og sygelige, lærenemme og tungnemme børn træder skarpere frem, i børnenes og i sin egen interesse her træde støttende til og paalægge børnene at henvende sig til sin huslæge; om fornødiges, gennem skolelægens medvirkning.

¹⁾ Ved de ved Aars og Voss's skole foretagne undersøgelser fandtes det, at omtrent 50 % af de saaledes syge elever ikke var under lægebehandling, og at henvend 30 % aldrig havde talt med læge om sin sygdom.

II. Tale ved skolens aarsfest

den 4de juli 1900.¹⁾

Af *S. Bretteville Jensen.*

Endelig er vi da naad frem gjennem alt eksamensstrævet. Det er forbi med dette altid at maatte hænge i klokken, og tage nye bøger frem for hvert et fag som blev lagt bort. Forbi med det nøie regnskab over alle de bestemte eksamensdage, og med spændingen for resultatet. Forbi med det alt sammen!

Og foran os har vi den deilige sommerferie. Saa mange uger, at vi for det første ialfald godt kan lade være at regne med dage og datum, lade det være hvad dag det være vil, og hænge klokken over sengen. — Vi har tid til alt det vort hjerte begjærer. I vandet eller paa landjorden, med fiskestangen, i Nordmarks-hytten, paa fjeldet eller i seilbaaden — for tidens skyld kan vi være hvor som helst, og saa længe det skal være. Alverdens morskabsbøger har vi tid til at læse, og en slump andet med, for dem som sigter høiere.

Vel mødt da, alle I kampfæller fra de varme dage. *Pust ud i lettere luft!* Vel mødt til fest for det arbeide som er gjort!

— Naar det idag er blit betrod *mig* at udtale skolens „vel mødt til fest“ og dens tak for iaar, for alt godt og villigt

---

¹⁾ Meddeles efter opfordring.

arbeide, saa er det fordi jeg har været blandt dem som har havt mest med vore afgangsklasser i gymnasiet i aar.

Saa falder det mig da ogsaa naturligt først og fremst at vende mig til eder, vore kjære studenter. — Jeg kommer da med skolens varme lykønskning for denne dag. Jeg tør sige der er meget hjertelig i den. Naar jeg ser ned iblandt eder, møder jeg ansigt paa ansigt som det vil blive mig et virkeligt savn ikke at se igjen, naar arbejdsdagene begynder paa ny. Jeg, og eders øvrige lærere med mig, takker eder idag, for megen interesse og for dannet, smuk opførsel. Og jeg haaber at I har merket ialfald *lidt* til det, at I ikke bare er klasser og navne for os, eders lærere, men at vi har havt interesse for hver enkelt af eder og glædet os med eder, naar arbejdet har gaat bra fremover, saa I selv har kunnet være fornøide.

Det er jo saa: Skoleaarene har mange arbejdsdage, og en dag har mange arbejdstimer, som imellem kjendes lange nok, selv om de nu bare er paa 3 kvarter! Det siger sig selv at vi mest bare har set hverandre i hverdagsdragten og under hverdagens stemning. Nu er det nok saa, at netop det jevne arbejde mest viser og præger karakteren i os, og derfor ved jeg ogsaa I vil føle det som en vigtig tid af eders liv, den som nu ligger bag eder, og som for saa stor en del har været tilbragt i klasseværelset eller med hjemmearbejde til skolen.

Men det jevne arbejde og hverdagens stemning er dog ikke hele livet. Og jo mere det har lykkets os at komme hverandre lidt mere personlig nær, des mere vil vi have trang til ogsaa at kjende lidt af *feststemningen* og høitidsglæden hos hverandre. Derfor har vi idag kastet hverdagsdragten. Og derfor lyser det fest ud ifra os.

I kjender en rig glæde, og vi med eder.

Det er ikke for ingenting stemningen pleier at blive høi hos 25 og 50 aars-studerne, naar de tænker paa duskeluens „første gang“. I kjender i disse dage *noget af den rigeste* og smukkeste glæde livet byder: *Arbejderens glæde* ved at naa et særlig vigtigt maal som har staaet og vinket i det fjerne. Og

det er et maal som ikke hører til de letteste. Vi ved alle — I ved det, eders lærere og eders forældre ved det — at det kræver *meget arbejde* at naa det, om glæden skal blive hel og fuld. Og vi ved, at det ikke er betydningsløst det indhold som ligger i ordet *almendannelse* — det I til en vis grad nu skulde have naad. Det er ikke bare med tilfredshed for sin egen del, men ogsaa i sand følelse for eders glæde og udbytte, skolen idag kan gjøre kjendt et artiumsresultat som vel tør siges at være usedvanlig smukt og tilfredsstillende. Vi har arbeidet saa mangen en time sammen, at vi nok nu maa have lov at se hverandre ind i øinene og sige: *Vi er glade idag, over det som er naad!*

— I husker vor livsfyldte digters sterke ord om *glæden ved den første gang*. Vi vil ikke indbilde eder at I er genier. Det vilde ikke gjøre skikket til at leve livet. Men vi vil glæde os over den feststemning menneskelivet faar lov at fyldes af, ogsaa netop i de enkelte store stunder som paa en gang ligesom lader en ane en *verden af nyt indhold*.

Gud give eder da, vore kjære venner, at der maa aabne sig for eder rigtig meget af det som gjør et liv rigt og glad og velsignet! Ogsaa det I her paa skolen har lært, skulde hjælpe til at sætte eder istand til at tage imod meget af dets bedste indhold, det som udvikler og beriger eder selv, saa I kan gjøre det mest mulige ud af de evner og kræfter Gud har givet eder, baade i *hoved og hjerte*.

Ja merk det vel, I har faat *begge dele!* Og husk paa at livets største krav til os i grunden er dette: *at bygge sig selv op*, saa livet dog kan blive en bygning med plan og mening, og ikke falde fra hverandre i uhjælpelige smaadele som i grunden aldrig har kjendt nogen anden bygmester end det rene tilfælde og øiebliklysten. Livsanskuelsen formes nok — men hvordan er den blit til? — Byg sterkt og tilforladelig! Fusk aldrig i livet med materialer som du i grunden véd ikke holder andet end i høiden godveirsdage. Husk paa *du bygger for dig selv*. Hvad materialerne som livet byder duer til, det faar du

nu selv prøve, i alvor og med et redeligt sind. Skolen kan dog her i grunden bare forberede lidt til denne personlige vælgen og vragen. — Maatte ogsaa vi have faat lykke til at lære eder lidt af det betydningsfulde ved det *at tage alvorlige ting som alvor*. Den har vundet meget for sin person-udvikling og sin livsbygning, som har lovet sig selv aldrig at lefle med alvorlige ting, enten det nu heder religion, eller livsgjærning, eller kjærlighed mellem mand og kvinde.

— Og byg rigt og frit, — med udsigt til og plads for alt I kan af livets rene glæde. Jeg behøver ikke at sige mange ord idag for at bede eder give god plads for glæden og skjønheden i ungdomslivet. I kjender eder jo saa i slegt med livsglæden idag. Men ogsaa efter denne sommers festglæde kommer der arbejdsdage og opgaver som igjen kræver hverdagens ro. Og for denne tid beder jeg: Lad ingen stjæle fra eder troen paa livet! Ingen pessimistisk litteratur, om den er aldrig saa moderne! I trænger saa vel den tro under det I skal bygge op. Tro mig, der er altid kommet *noget raaddent* ind i livet, naar man helt taber troen paa at det er værdt at leve. For meget af trang til nydelse, for lidet mands mod og vilje. Søg du at faa kraft til at gjøre det ud af dig selv som du kan og skal, — og du skal se at livet nok blir værdt at leve — om det ogsaa kan arte sig noget tungt og vrangt iblandt.

— Jeg kunde have meget at sige. Mange ting endnu som jeg gjerne skulde ville tale med eder om. Men det faar være nok. Lad mig samle det i et *sidste ord* om bygningsmaaden:

Byg altid opover, mod lyset — opad mod ham, om hvem de som søger at bygge sit liv for hans ansigt, siger at *han er lys* og at *der aldeles intet mørke er i ham*. Han som vækker og stiller det religiøse krav i vort hjerte. *Han som i dybeste grund giver livet værd og næring*.

— Nogle ord maa jeg dog faa sige ogsaa til eder, som vistnok ikke har faat duskeluen som høitideligt tegn paa en akademikers høie værdighed, men som dog har taget et godt tag ved eders middelskole-eksamen og nu kan kjende noget af den samme

glæde over at have et stykke temmelig strævsom vei bag eder, og en lys sommer foran.

Lykke til alt godt gjort arbeide! Mange af eder vil vi faa anledning til at møde igjen til samarbeide i gymnasiet. Til eder siger jeg: *Vel mødt* med friske kræfter, nye indtryk og ny lyst! Det er nu ogsaa det gode ved sommerferien: Den er *saa* lang, at arbejdslysten igjen kommer næsten af sig selv.

Og til eder alle som nu drager hjem til far og mor, og ud til moro og glade dage, siger skolen: Tak for i aar! Vi skjønner hinanden ganske godt, elever og lærere, naar vi nu mødes i et hjerteligt ønske om en god sommer — foreløbig ialfald den bedste ferie i aaret!

III. Skole-efterretninger.

I. Lærerpersonalet.

Af skolens faste lærere fratraadte ved forrige skoleaars slutning adjunkt *Heyerdahl*, cand. mag. *Waage*, og cand mag. *Paulsen*.

Af de „midlertidig ansatte“ (se aarsberetningen for 1899—1900 s. 4) gik cand. theol. *Drougge* over i fast post.

Carl August Drougge, f. ^{16/11} 1870, klass. ex. art. ved Arendals skole 1889 meget godt, ex. philos. 1890 laud. præ ceteris, teologisk embedsexamen vaaren 1896 laud., practicum 1899 laud. Var 1896—97 lærer ved Kristiania opfostringshus og i 1897—99 ved Skiens private middelskole for piger.

Desuden blev følgende nye lærere ansat:

Cand. mag. *Hakon Adelsten Berger*, f. ^{18/9} 1868, klassisk ex. art. ved Drammens skole 1886 meget godt, ex. philos. 1887 laud., sproglig-historisk lærereksamen juni 1893 laud. (gr. I 2.1, gr. II 1.9). Studerte fra oktober 1898 til mars 1900 i Tyskland (Berlin, Bonn).

Cand. mag. *Georg Prahl Harbitz*, f. ^{4/6} 1868, klassisk ex. art. ved Kristiania katedralskole 1887 meget godt, ex. philos. 1888 laud. p. c., sproglig-historisk lærereksamen juni 1895 laud. (gr. I 2.5, gr. IV 2.2). Vikarierte i 2det halvaar 1895 ved Skiens høiere skole, i de sidste maaneder af samme skoleaar ved Tønsbergs kommunale middelskole, og havde i skoleaarene 1896—1900 midlertidig ansættelse ved Hamar høiere skole.

Af lærerinderne fratraadte fra 1ste april 1901 frøken *Signe Olsen* som ansat ved Kristiania folkeskole.

Det faste lærerpersonale bestod saaledes ved skoleaarets slutning af følgende:

Bestyrerne:

1. *Aars, J.*, cand. mag., f. 1837, } skolens bestyrere siden
2. *Voss, P.*, cand. mag., f. 1837, } dens oprettelse i 1863.
3. *Hofgaard. S. W.*, cand. mag., f. 1843, lærer ved skolen fra 1864, bestyrer fra 1880.

Inspektør:

4. *Johannesen, Ole*, cand. philos., f. 1846, lærer ved skolen fra januar 1875, inspektør fra 1881.

De øvrige lærere:

5. *Schjøth, H.*, cand. mag., overlærer, f. 1844, fra august 1867.
6. *Thorsen, E.*, seminarist, f. 1845, fra august 1873.
7. *Spjeldnæs, N.*, seminarist, f. 1841, fra august 1873.
8. *Clausen, Peter*, turnlærer, f. 1836, fra august 1883.
9. *Arnesen, Haakon*, prest, f. 1863, fra august 1888.
10. *Buch, N.*, cand. mag., f. 1860, } fra august
11. *Holck, K. K.*, cand. mag., f. 1863, } 1890.
12. *Aars, Kr. Birch-Reichenwald*, dr. philos., } universitets-stipendiat, f. 1868,
13. *Andresen, M.*, cand. real., f. 1869, } fra august
14. *Engstrøm, V.*, stud. real., f. 1865, } 1892.
15. *Knap, C.*, cand. mag., f. 1867,
16. *Skatvedt, O. J.*, seminarist, f. 1869,
17. *Bretteville Jensen, S.*, cand. theol., f. 1869,
18. *Gleditsch, Th. J.*, cand. mag., f. 1868, } fra august
19. *Haffner, E.*, cand. real., f. 1869, } 1893.
20. *Alfsen, M.*, cand. real., f. 1870, fra august 1894.
21. *Sandberg, E.*, cand. theol., f. 1854, } far august
22. *Staver, H.*, seminarist, f. 1871, } 1895.
23. *Hartmann, Johan*, cand. real., f. 1868,
24. *Milsem, A.*, cand. mag., f. 1867, } fra august
25. *Eitrem, H.*, cand. mag., f. 1871, } 1896.

26. <i>Eitrem, S.</i> , cand. mag., universitets-stipendiat f. 1872,	} fra august 1897.
27. <i>Fabritius, Reidar</i> , premierløjtnant, f. 1870,	
28. <i>Nyquist, Paul</i> , cand. real., f. 1868,	
29. <i>Hansen, Frits</i> , cand. theol., f. 1841, fra februar 1898.	
30. <i>Lundgreen, H.</i> , cand. mag., f. 1867,	} fra august 1898.
31. <i>Gloersen, Gerh.</i> , cand. mag., f. 1868,	
32. <i>Ording, Fr.</i> , cand. mag., f. 1870,	
33. <i>Rusdal, B. T.</i> , klokker, f. 1855, fra oktober 1898.	
34. <i>Bruinier</i> , dr. phil., lektor, f. 1867, fra august 1899.	
35. <i>Berger, Hakon</i> , cand. mag., f. 1868,	} fra august 1900.
36. <i>Drougge, C. A.</i> , cand. theol., f. 1870,	
37. <i>Harbitz, Georg</i> , cand. mag., f. 1868,	

Lærerinder:

38. Frøken *Agnes Holstad*, f. 1842, fra august 1875.
 39. „ *Sigrid Aars*, f. 1870, fra april 1892.
 40. Fru *Rosa Blehr*, f. 1858, fra august 1895.
 41. Frøken *Anna Horn*, f. 1869, fra januar 1898.
 42. „ *Helga Bjørklund*, f. 1871, fra august 1898.
 43. „ *Valborg Otter*, f. 1873, fra januar 1899.

Midlertidige ansættelser og vikariater. Af skolens lærere har ogsaa i dette skoleaar universitetsstipendiaterne dr. phil. *Aars* og cand. mag. *S. Eitrem* opholdt sig i udlandet; ligesaa cand. mag. *H. Eitrem*. Som følge heraf blev cand. mag. *Overwiens* og cand. phil. *Troans* ansættelse fornyet ogsaa for dette skoleaar.¹⁾

I 2det halvjaar opholdt cand. mag. *Gloersen* sig i Jena i pædagogisk øiemed; hans undervisning blev fordelt mellem *Hofgaard* (latin i 3 L. G.), *Berger* (latin i 2 L. G. og tysk i 1 M. a), og *Drougge* (norsk i 1 M. a).

I frøken *Olsens* post (se ovenfor s. 25) vikarierte fra 1ste april frøken *Ebba Christensen*. — Vikariater i sygdomstilfælde

¹⁾ Cand. theol. *Breda* (se forrige aarsberetning s. 4) overtog en fuldstændig lærerpost ved Frogner skole.

o. l. har været besørget af dr. phil. *Just Bing*, stud. real. *J. Schetelig*, realstudent frøken *E. Stephansen*, fru *Sofie Voss*, cand. mag. frøken *L. Voss*.

Skolens kasserer og bestyrelsens sekretær er siden 1873 *E. Thorsen* (s. 25, nr. 6), skolens læge siden 1893 *A. Magelssen*, og dens vagtmester siden 1865 *A. Andresen*.

II. Disciplene.

A. Disciplenes antal i september og april maaned.

		September 1900	April 1901
Forskolen:	kl. 1 (a. b.)	51 . . .	48
	„ 2 (a. b.)	60 . . .	58
	„ 3 (a. b.)	57 . . .	53
	„ 4 (a. b.)	52 . . .	52
	„ 5 (a. b.)	56 . . .	55
Middelskolen:	„ 1 (a. b.)	50 . . .	43
	„ 2 (a. b.)	42 . . .	44
	„ 3 (a. b.)	49 . . .	48
	„ 4 (a. b.)	44 . . .	41
Gymnasiet (ny ordning):	„ 1 (a. b. c.)	92 . . .	89
Latingymnasiet:	„ 2	20 . . .	20
	„ 3 (a. b.)	17 . . .	17
Realgymnasiet:	„ 2 (a. b. c. ¹)	62 . . .	61
	„ 3 (a. b.)	52 . . .	52
		704	681

¹) 2 L. G. og 2 R. G. a, (med tilsammen 29—32 elever) har været sammen i religion, norsk, tysk, fransk, historie og geografi.

B. Disciplenes gjennemsnittsalder i de forskjellige klasser ved begyndelsen af skoleaaret:

Forskolen:	kl. 1 (normalalder 6 aar)	$6^{6/12}$
	„ 2 (— 7 „)	$7^{6/12}$
	„ 3 (— 8 „)	$8^{6/12}$
	„ 4 (— 9 „)	$9^{10/12}$
	„ 5 (— 10 „)	$10^{8/12}$
Middelskolen:	„ 1 (— 11 „)	$11^{8/12}$
	„ 2 (— 12 „)	$12^{7/12}$
	„ 3 (— 13 „)	$13^{9/12}$
	„ 4 (— 14 „)	$14^{11/12}$
1ste gymnasieklasse:	(— 15 „)	$15^{11/12}$
Latingymnasiet:	„ 2 (— 16 „)	$16^{3/12}$
	„ 3 (— 17 „)	18
Realgymnasiet:	„ 2 (— 16 „)	$17^{1/12}$
	„ 3 (— 17 „)	$18^{5/12}$

C. Disciplenes fordeling efter hjemstavn:

Fra Kristiania	574
„ andre byer	33
„ landdistrikterne	97
	<hr/>
Tilsammen	704

III. Fag- og timefordeling.

Omstaaende tabeller viser hvorledes fagene i de forskellige klasser har været fordelt mellem lærerne. Det ved hver lærers navn tilføiede tal betegner fagets ugentlige timetal i klassen; herved er dog at merke at skole-„timerne“ er kortere end virkelige timer: fra 1889—90 er den længste daglige skoletid $5\frac{1}{2}$ time; 1ste læsetime udgjør 50 minutter, og de øvrige hver $\frac{3}{4}$ time, og i det hele anvendes $\frac{3}{4}$ time til fri-minuter mellem timerne.

Hvor nogen lærer i aarets løb har været afløst af en anden (se ovenfor s. 26), opføres den som havde vedkommende fag og klasse *ved skoleaarets slutning*.

A. Gymnasiern

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Engelsk.	Fransk.	Latin.	Historie
3 L. G.	Arnesen 2	Hofgaard 4 ¹⁾	Bruinier 2	Gleditsch 3	Holck 2	Hofgaard 10	Lundgreen 3
3 R. G. a.	Jensen 2	Jensen 4		Knap 5	Knap 2		Schjoth
3 R. G. b.	Jensen 2	Hofgaard 4		Holck 5	Knap 2		Lundgreen 3
2 L. G.	Arnesen 1	Hofgaard 4 ²⁾	Bruinier 2	Lundgreen 5	Lundgreen 3	Berger 10	Lundgreen
2 R. G. a.				Harbitz 5			
2 R. G. b.	Jensen 1	Jensen 4		Lundgreen 5	Trøan 3		Schjoth
2 R. G. c.	Jensen 1	Jensen 4		Knap 5	Knap 3		Hansen
1 G. a.	Drougge 1	Midsem 4	Midsem 3	Harbitz 4	Harbitz 4		Berger :
1 G. b.	Hansen 1	Knap 4	Bruinier 3	Trøan 4	Hansen 4		Gleditsch
1 G. c.	Arnesen 1	Midsem 4	Midsem 3	Trøan 4	Harbitz 4		Midsem :
4 M. a.	Arnesen 1	Sandberg 4	Midsem 5	Overwien 5			Sandberg
4 M. b.	Drougge 1	Drougge 4	Midsem 5	Lundgreen 5			Sandberg
3 M. a.	Drougge 2	Drougge 3	Voss 5 ¹⁾	(Overwien 6 ²⁾)			Sandberg
3 M. b.	Jensen 2	Knap 3	Midsem 5 ³⁾	Knap 6 ²⁾			Sandberg
2 M. a.	Drougge 2	Drougge 4	Trøan 5	Lundgreen 5			Jensen :
2 M. b.	Jensen 2	Arnesen 4	Hofgaard 5	Overwien 5			Holck 2
1 M. a.	Arnesen 2	Drougge 5	Berger 6				Jensen :
1 M. b.	Drougge 2	Drougge 5	Berger 6				Berger :

¹⁾ Desuden dels 2 timer, dels 1, til græsk litteratur i oversættelse. Da Hofgaard i 2de halvår overtog latin i 3 L. G. (se ovenfor s. 20), tog Aars disse timer; 4 af dem blev anvendt til foredrag over det græske dramas og teaters udvikling, med lysbilleder. ²⁾ Desuden:

j middelskolen.

Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning	Tegning.	Skrivning.	Sløid.	Gymna- stik.	Sang.
Haffner 1		Johannesen 3				Fabritius 3	Buch 1
Haffner 1	Andresen 5 Nyquist 1	Alfsen 6	Alfsen 1 Spjeldnæs 1				
Alfsen 1	Andresen 5 Nyquist 1	Johannesen 6	Alfsen 1 Spjeldnæs 1				
Hart- mann 1		Johannesen 3				Fabritius 3	Buch 1
	Andresen 5	Haffner 6	Alfsen 1 Spjeldnæs 1				
Alfsen 1	Andresen 5	Haffner 6	Alfsen 1 Spjeldnæs 1				
Haffner 1	Andresen 5	Johannesen 6	Alfsen 1 Spjeldnæs 1				
Hartmann 1	Nyquist 4	Johannesen 4	Spjeldnæs 2				
Haffner 1	Nyquist 4	Haffner 4	Spjeldnæs 2			Fabritius 6	
Haffner 1	Engstrøm 4	Alfsen 4	Spjeldnæs 2				
Haffner 2	Engstrøm 3	Johannesen 1 Engstrøm 4	Spjeldnæs 2		Skatvedt 2	Fabritius 4	
Hartmann 2	Nyquist 3	Johannesen 1 Nyquist 4	Spjeldnæs 2	Thorsen 4)	Staver 2		
Arbitz 2	Nyquist 2	Nyquist 5	Spjeldnæs 2		Skatvedt 2	Fabritius 3	Buch 1
Arbitz 2	Engstrøm 2	Engstrøm 5	Spjeldnæs 2		Staver 2		
Arbitz 2	Nyquist 2	Haffner 5	Spjeldnæs 2	Skatvedt 1	Staver 2	Fabritius 3	Buch 1
Hartmann 2	Engstrøm 2	Alfsen 5	Spjeldnæs 2	Skatvedt 1	Skatvedt 2		
Arbitz 2	Engstrøm 3	Engstrøm 5	Spjeldnæs 2	Skatvedt 2	Staver 2	Fabritius 3	Buch 1
Haffner 2	Engstrøm 3	Alfsen 5	Spjeldnæs 2	Skatvedt 2	Skatvedt 2		

L. G. 1 time til græsk litteratur i oversættelse, fra januar overtaget af Aars. 3) Se note 2
41. 4) Korrektur af hjemme-arbejder; se note 1 s. 41.

B. For

	Religion.	Norsk.	Historie.	Geografi.	Natur- historie.
5 F. a.	Drougge 3	Skatvedt 7	A. Horn 2	A. Horn 2	Engström 2
5 F. b.	Staver 3	A. Horn 7	A. Horn 2	Harbitz 2	Hartmann 2
4 F. a.	A. Holstad 3	Staver 8	Jensen 2	Hartmann 2	Hartmann 1
4 F. b.	Staver 3	A. Horn 8	A. Horn 2	A. Horn 2	Hartmann 1
3 F. a.	S. Aars 3	S. Aars 8	S. Aars 3	S. Aars 2	
3 F. b.	H. Bjørklund 3	H. Bjørk- lund 8	H. Bjørk- lund 3	H. Bjørk- lund 2	
2 F. a.	E. Christen- sen 3	E. Christen- sen 9		E. Christen- sen 3	
2 F. b.	R. Blehr 3	R. Blehr 9		R. Blehr 3	
1 F. a.	A. Holstad 3	A. Holstad 10			
1 F. b.	V. Otter 3	V. Otter 10			

skolen.

Regning.	Tegning.	Skrivning.	Sløid.	Gymnastik.	Sang.
Hartmann 4	Hartmann 2	Rusdal 2	Staver 2	Clausen 3	Buch 1
Hartmann 4	Hartmann 2	Rusdal 2	Staver 2		Buch 1
Nyquist 4	Hartmann 1	Skatvedt 3	Skatvedt 2 Staver 2	Fabritius 3	Buch 1
Hartmann 4	A. Horn 1	Skatvedt 3	Skatvedt 2 Staver 2		Buch 1
S. Aars 4	S. Aars 1	S. Aars 3			
H. Bjørklund 4	H. Bjørklund 1	H. Bjørklund 3			
E. Christen- sen 5	E. Christen- sen 1	E. Christen- sen 3			
R. Blehr 5	R. Blehr 1	R. Blehr 3			
A. Holstad 6	A. Holstad 1	A. Holstad 4			
V. Otter 6	V. Otter 1	V. Otter 4			

IV. Undervisningen.

Skoleaaret begyndte efter ferierne den 24de august (for 1ste klasse af forskolen den 1ste september) og slutted med aarsfesten efter eksamen den 3dje juli (for forskolen den 29de juni).

Her meddeles en oversigt over hvad der i forskolen, mid-delskolen, og 1ste klasse af gymnasiet er gennemgaaet i de forskjellige fag¹). I 2den og 3dje gymnasie-klasse har den gamle plan været fulgt.

I. Forskolen.

Timefordelings-tabel.

Klasser.	I	II	III	IV	V
Religion	3	3	3	3	3
Norsk	10	9	8	8	7
Historie			3	2	2
Geografi		3	2	2	2
Naturhistorie				1	2
Regning	6	5	4	4	4
Tegning	1	1	1	1	2
Skrivning	4	3	3	3	2
Gymnastik				3	3
Sløid				2	2
Sang				1	1
Sum	24	24	24	30	30

¹) For de tre nederste klasser er en udførligere fremstilling af undervisningens plan og metode her i skolen trykt i aarsberetningerne 1894—1897, ligesaa for „norsk“ i klasserne 4 og 5 F. og 1 M. i beretningerne for 1895—97. (De tre nederste klasser blev før

Religion.

1 F. Fortalt og gjenfortalt de vigtigste fortællinger af det gamle testamente indtil Mose fødsel, og af Jesu liv.

Enkelte smaasange og salmevers er lært og sunget.

2 F. Bibelske fortællinger i strengere sammenhæng og i noget større omfang end i 1 F. (af det gamle testamente fra Moses til rigets deling, af det nye til og med pinse-evangeliet).

Udvalgte salmevers lært og sunget.

3 F. Af Bretteville Jensen og Svensens lille bibel historie er gennemgaaet det gamle testamente.

Af katekismen er lært og samtalt om budene, troens artikler, og bønnen, (kun tekst-ordene, ikke Luthers forklaring).

Udvalgte salmevers som i de foregaaende klasser.

4 F. Efter Bretteville Jensen og Svensens lille bibel-historie det nye testamente.

Af Luthers katekisme (Bangs udgave) er gennemgaaet de to første parter, med Luthers forklaringer.

Udvalgte salmer som før.

5 F. Efter Bretteville Jensen og Svensens lille bibel-historie det gamle testamente; repetition af det nye.

Katekismens tre sidste parter er læst, og alle parter repe-teret, med Luthers forklaringer. Udvalgte salmer som før.

Norsk.

1 F. Lyd- og skrive-læse-metoden er anvendt. Efterat lydene og deres betegnelse var lært, gik man over til Holst og Rogstads ABC (ved begyndelsen af november), og efterat denne, med et par forbigaaelser, var læst ud (i mars maaned), til Holsts Lette læsestykker for barn; af disse læst omtrent

---

kaldt „smaaskolen“. Efterat middelskolen, ifølge den nye skolelov, er indskrænket til 4 klasser, danner skolens 5 nederste klasser en afdeling for sig, „forskolen“. Undervisningsplanen for middelskolen og gymnasiet efter den nye ordning er meddelt i uddrag i aarsberetningen for 1899—1900.

halvdelen. Fortællinger og samtaler med børnene, delvis i tilknytning til skolens samling af billeder. Skriftlige øvelser (afskrift og diktat, i „samarbejde“ med lærerinden), paa tavle og senere i bog. — En del smaa sange er sunget. Af og til øvet forskellige lege.

2 F. Holst Lette læsestykker for barn læst ud. Derefter Rolfsens læsebog 1ste del, 1ste og 2den afdeling. Nogle vers lært udenad. Skriftlige øvelser, dels diktat, dels smaa stile, udarbejdet paa skolen efter vejledning i samtaleform, dels ogsaa afskrift hjemme efter læsebogen (et par trykte linjer en gang om ugen). — Fortalt nogle eventyr. Enkelte sange lært og sunget. I 2det halvaar er en del af norsk-timerne anvendt til at fortælle og gjengive enkelte lette fortællinger af den norske sagnhistorie (se aarsberetningen for 1896—97 s. 18—19).

3 F. N. Rolfsens læsebog 1ste del, 3dje—5te afdeling. Nogle digte lært og sunget. — Skriftlige arbejder paa skolen, dels diktat, dels smaa stile (gjenfortælling) paa samme maade som i 2 F; afskrift hjemme 1—2 gange om ugen. I 2det halvaar begyndelses-grundene af grammatiken (subjekt og prædiktat; det vigtigste af ordklasserne; forklaringerne gives i nær tilslutning til Hofgaards grammatik).

4 F. Rolfsens læsebog for middelskolen, 2den del til s. 224. Enkelte digte lært udenad. — Hofgaard, En liden norsk grammatik § 1—22 og det vigtigste af 23—30 (med forbigaaelse af anmerkningerne) samt retskrivningsregler efter samme bog. Analyse mest efter eksempler paa vægtavlen. — Skriftlige øvelser, dels lette „stile“ efter stykker som er gennemgaaet paa forhaand (1—2 gange ugentlig paa skolen; som „hjemmestile“ 1 gang ugentlig stykker som først er skrevet eller ialfald gennemgaaet paa skolen).

5 F. Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del: det meste af det udvalg som er opført for 2 M. (se fortalen til 5te udgave). Enkelte digte er lært udenad. Hofgaard, En liden norsk grammatik: repetition af § 1—36 og læst det vigtigste af § 55—58 og § 61. Analyse, mest efter diktater som er

udarbejdet til denne brug og til indøvelse af de vigtigste stykker af retskrivningsreglerne. Aars's retskrivningsregler til § 50 (Sammensatte ord) med adskillige forbigaaelser. Skriftlige arbejder: diktat, gjenfortælling af stykker fra læsebogen, historien o. l., „stile“ efter gennem-arbejdelse paa skolen.

Historie.

2 F. I de norske timer (se s. 36) er en del af tiden i sidste halvaar anvendt til fortælling og gjenfortælling af gamle gude- og heltesagn.

3 F. Det vigtigste af Norges historie indtil 1319 fortalt og gjenfortalt.

4 F. Kristiansens lærebog i historie for folkeskolen, til Den nyere tid (med forbigaaelse af stykkerne om Norge).

5 F. Kristiansens lærebog fra Den nyere tid til Norge 1814; repeteret hele bogen.

Geografi.

2 F. Efter en kort forklaring af de vigtigste geografiske begreber, er fortalt om jordens form, og om aarstiderne, dag og nat, himmelegnene, land og hav, halvøer, øer, fjorde o. s. v. Under en udflugt med klassen er eleverne orienteret i den nærmeste omegn. En kort oversigt er meddelt over Europa; fuldstændigere fortalt om Sverige, og især om Norge. Globus og vægkart er benyttet; børnene har J. Holsts Norsk geografisk skoleatlas.

3 F. Med benyttelse af karter og af Marie Krohgs Schema til geografien er gennemgaaet de øvrige europæiske lande, deres beskaffenhed, næringsveie og størelse; byer; hovedstædernes folkemængde; under repetitionen er Norge og Sverige taget med. Karttegning (i en særskilt time, se s. 40) i rudebøger, med sort, blaa og rød blyant.

4 F. De fremmede verdensdele (med M. Krohgs schema som grundlag). Repeteret Norge. Karttegning.

5 F. Læst og repeteret Reusch Kortfattet geografi, 7de udgave (det sidste afsnit i uddrag). Karttegning.

Naturkundskab.

4 F. Gjennemgaat de vigtigste dyr i menneskets nærmeste omgivelse, i huset og paa marken. (Kun typiske repræsentanter er medtaget, men disse er behandlet udførlig. Særlig vejt er lagt paa at forklare forholdet mellem dyrets bygning og dets levevis).

5 F. Fortalt og gjenfortalt om græs- og kornsorterne og deres dyrkning, om de vigtigste norske bær og deres anvendelse. Derefter om *skoven* med dens dyre- og planteliv. Mod slutningen af skoleaaret lidt plante-beskrivelse i forbindelse med presning af planter. Et par kortere udflugter er foretaget.

Regning.

I det væsentlige er fulgt den i Nicolaisens „Regneundervisningen“ fremstillede metode:

1 F. Addition og subtraktion ved rækketælling med tallene indtil 100, dels som hovedregning, dels paa tavle, (men ikke regning med opstilling af tallene under hverandre). Stadig praktiske eksempler („opgaver fra det daglige liv“). Kugleramme, klodser, ører benyttet som anskuelsesmidler.

2 F. Talrækken efterhaanden udvidet til hundredetusener. Øvelser i at læse, skrive, og opløse tal. Addition og subtraktion; multiplikation med ensifret multiplikator; indøvelse af multiplikations-tabellen. (I de skriftlige opgaver regnes kun med ubenævnte tal; de dikteres eller opskrives paa vægtavlen. Børnene regner i *bøger*). Hjemmeregning et par gange om ugen i 2det halvår. Hovedregning.

3 F. Talrækken udvidet til millioner. Alle fire regningsarter; division med en- og tosifret divisor. Skriftlige opgaver paa samme maade som i 2 F. Johannesens regnebog, 1ste hefte, er benyttet. Hjemmeregning 1—2 gange om ugen. Hovedregning.

4 F. Fortsat efter Johannesens regnebog, 1ste hefte: de fire regningsarter repeteret, særlig division med flersifret divisor; ubenævnte og ensbenævnte tal (mynt, længdemaal, vegt, tidsmaal, tælle-enheder); ogsaa ubenævnte tal. Hjemmeregning 2 ganger om ugen. Hovedregning.

5 F. Repetition af benævnte tal (mynt, længdemaal, vegt). Addition og subtraktion af brøk; multiplikation og division af brøk med hele tal (Johannesens regnebog, 2det hefte, til s. 29). Derefter gjennemgaat de tilsvarende regningsarter med decimale tal. Skriftlig regning og hovedregning som i 4 F.

Skrivning.

1 F. Indøvelse af den rigtige skrivestilling; forberedende øvelser paa tavle; fra november Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1; de enkelte bogstaver og korte ord efter forskrift paa vægtavlen.

2 F. Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1, og 1ste hefte af skrivebogen. I øvelsesbogen blev i 1ste halvaar skrevet korte ord med smaa forbogstaver; i 2det halvaar gjennemgaat de store bogstaver, som forberedelse til 2det hefte af skrivebogen. Tildels taktskrivning. Afskrift hjemme efter trykt bog, se under Norsk.

3 F. Thorsen og Wangs skrivebog 1ste hefte ud; derefter 2det hefte, øvelsesbog nr. 1. I øvelsesbogen fortsat med indøvelse af de store bogstaver, dels alene, dels i kortere ord. Taktskrivning. Afskrift hjemme efter trykt bog, se under Norsk.

4 F. Thorsen og Wangs skrivebog 2det og 2dje hefte, øvelsesbog nr. 2 (en kort tid længere ord med smaa forbogstaver, derefter korte ord med store forbogstaver, som forberedelse for den sidste del af skrivebogens 3dje hefte).

5 F. Thorsen og Wangs skrivebog 3dje og 4de hefte; øvelsesbog nr. 2 (længere ord med store forbogstaver).

Tegning.

1 F. Tegnet figurer paa tavle, efter Floods tegne-
øvelser.

2 F. Fortsættelse; tegnet i bøger.

3 F. Timen har været lagt til geografin, for at
faa tid til karttegning.

4 F. H. Petersen Tegnekursus for folkeskolen, 1ste
hefte: den rette linje i forskellige stillinger, kvadratet med
indlagte retlinjede figurer, samt border.

5 F. H. Petersens tegnekursus, 1ste—3dje hefte:
medtaget sekskant og ottokant med indlagte motiver, samt
cirkellinjen og dele af denne som motiv i retlinjede grund-
former.

Sløid.

4 F. Øvelser i at spikke, senere i filing og afpudsing
med sandpapir, samt de første øvelser i saging og høvling.
(Arbeidet penneskaffer, runde og firkantede blomsterpinder.)

5 F. Saging, rundhøvling, filing; brug af sandpapir.
(Arbeidet byggeklodser, linjaler, fjæler, krumkage-rul, baltræ,
vippepinder, o. s. v.)

Sang.

4 F. og 5 F. Her tager endnu alle eleverne del i
undervisningen. Efteraf de først er prøvet enkeltvis, synges
skalaer og treklange; øvelser i tonetræfning; salmer og sange
efter Kobberstad og Koppangs „skolesangbogen“.

Gymnastik

4 F. }
5 F. } Fulgt Bentzens tabeller I—VII.

II. Middelskolen.

Timefordelingstabel.

Klasser.	I	II	III	IV
Religion	2	2	2	1
Norsk. ¹⁾	5	4	3	4
Tysk ²⁾	6	5	6	5
Engelsk ²⁾		5	5	5
Historie	3	2	3	3
Geografi	2	2	2	2
Naturkundskab	3	2	2	3
Regning og matematik	5	5	5	5
Tegning	2	2	2	2
Skrivning ¹⁾	2	1		
Legemsøvelser	3	3	4	4
Haandgjerning	2	2	2	2
Sang	1	1		
Sum	36	36	36	46

¹⁾ Efter den officielle plan har *norsk* baade i 3dje og 4de klasse 4 timer ugentlig, men af disse anvendes hver anden uge den ene norsktimer til *skrivning*; denne time er her i skolen i 3 M. lagt til tysk (paa den maade som nedenfor forklaret), og i 4 M. til norsk; derimod har 3 M. og 4 M. „hjemmeskrivning“, i regelen hver uge; arbejderne korrigeres og bedømmes paa skolen. —

²⁾ I 2 M. anvendes i den første maaned af skoleaaret ogsaa de 5 engelsktimer til *tysk* (væsentlig repetition). — Efter den officielle plan har tysk 5 timer ogsaa i 3 M. (Hidtil har her i skolen den ene at de 6 timer i 2det halvaar været afgivet til engelsk, men det ser ud til at blive nødvendigt at beholde ogsaa den til tysk).

Religion.¹⁾

1 M. Bretteville Jensen og Svensens bibelhistorie, det gamle testamente.²⁾ Klaveness's „Forklaring“ til 2den artikel. Repetition af katekismus-teksten. Enkelte salmer eller salmevers (Landstad). Lidt bibellæsning.

2 M. Af bibelhistorien det nye testamente, af forklaringen til 4de part. Repetition af katekismen (med Luthers forklaringer til 1ste part og 1ste artikel). Enkelte salmer.

3 M. Bibelhistorie og forklaring læst ud og repeteret. (Under repetitionen af bibelhistorien er bjergprækenen udførligere gennemgaaet.) Enkelte salmer.

4 M. Paulsens kirkehistorie. Oversigt over kirkeaaaret og gudstjenestens ordning.

Norsk.³⁾

1 M. *Læsning:* Af Erichsen og Paulsens læsebog, 3dje del, omtrent det for den tilsvarende klasse i den gamle middelskole opførte udvalg, med gjengivelse af indholdet og samtale om det læste; nogle digte lært udenad og fremsagt.

Grammatik: Hofgaard En liden norsk grammatik til „*Formlære*“ samt om „*Verbets tider*“. Aars Norske retskrivningsregler til § 48 (i 1 M. b).

2 M. *Læsning* som før.

Grammatik: repeteret det vigtigste. Analyse. Af retskrivningsreglerne er (i 2 M. b) gennemgaaet interpunktionslæren og repeteret § 15—47.

-
- 1) Det har paa alle punkter, og mest i 3 og 4 M., vist sig at tiden har været for knap til helt at følge den officielle plan (optaget i aarsberetningen for 1898—99 s. 25 fg. og for 1899—1900 s. 19 fg.)
- 2) I den ene parallelklasse er, afvigende fra undervisningsplanen, læst det nye testamente.
- 3) Se undervisningsplanen i aarsberetningen for 1898—99 s. 29 fg. og for 1899—1900 s. 23 fg. — Stilopgaver se s. 54 fg.

Skriftlige øvelser: En stil hver anden uge, mest fri fortælling eller beskrivelse, men ogsaa gjenfortælling; af og til diktat.

3 M. *Læsning* som før.

Grammatiken læst ud og repeteret. Analyse. Af retskrivningsreglerne er i 3 M. b repeteret interpunktionslæren.

Skriftlige øvelser: Et arbejde hver anden uge, i regelen fri stil, tildels ogsaa gjengivelse af indholdet af læste stykker; af og til diktat.

4 M. *Læsning:* Udvalg af Erichsens Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse (80 sider blev lagt op til eksamen); af landsmaals-litteratur er læst omtrent 20 sider, dels efter Fosses udvalg, dels efter Kohts. — Litteraturhistoriske oplysninger om forfatterne, tildels med benyttelse af Norbys „Omrids“. — Det vigtigste om digtarter og versfødder. — *Skriftlige øvelser* som før.

Tysk.¹⁾

1 M. *Knudsen* og *Kristiansen* Lærebog i tysk for begyndere til s. 96 læst og repeteret. Retroversion. I 2det halvaar skrevet afskrift og bøningsøvelser hjemme, noget senere ogsaa diktat paa skolen.

2 M. I den første maaned 10 timer, se note 2 s. 41). *Knudsen* og *Kristiansens* lærebog læst ud og for en stor del repeteret. Derefter omtrent 36 sider af *Voss's Deutsches Lesebuch*. (De stykker som lægges op til eksamen, i alt 50 sider, er gjenfortalt paa tysk, de andre oversat og analyseret.) — Grammatik (formlæren, nogle hovedregler af kasuslæren) dels efter *Hofgaards Kortfattet tysk grammatik*, dels efter det grammatiske anhang til *Voss's læsebog*; mundtlig, i tilknytning til læsebogen, det aller vigtigste om konjunktivens brug. — *Skriftlige øvelser* et par ganger om ugen (tildels diktat).

¹⁾ Undervisningsplan i aarsberetningen for 1898—99 s. 35 fg. og for 1899—1900 s. 30 fg.

3 M. Foruden de i tabellen s. 41 opførte 5 timer ug. har tysk i 2det halvaar havt en 6te time, som anvendes til stil. Voss's Deutsches Lesebuch ca. 30 sider læst statarisk, med nøiagtig gjennemgaaelse og repeteret; ca 50 sider bare oversat, i regelen to ganger, første gang ex tempore. — Grammatik med de samme hjælpemidler som i 2 M.; formlæren repeteret, læst begyndelsen af syntaksen. — Skriftlige øvelser, mest efter Kristiansens stiløvelser og sammes „Nogle retroversioner“; en skolestil og i regelen en hjemmestil hver uge; stilene er paa forhaand analyseret (skriftlig, med Hofgaards „tegn“), delvis ogsaa mundtlig oversat til tysk; bagefter retroverteret. — I en af klasserne har i en del af aaret mundtlige øvelser afløst stilene (Kristiansens taleøvelser, 16 sider).

4 M. Fortsat i Voss's Deutsches Lesebuch; eksamenspensumet læst ud, med gjennemgaaelse og gjenfortælling som i 3 m.; desuden læst kursorisk (væsentlig bare oversat) adskillige stykker. — Grammatiken læst ud og repeteret, det sidste under benyttelse af Kristiansens taleøvelser (s. 1—53), dog kun i den ene parallelklasse.

Skriftlige øvelser: hver uge en skolestil (efter gjennemgaaelse forud) og 1 hjemmestil, i 1ste halvaar efter Kristiansens „Nogle retroversioner“, i 2det halvaar „middelskolestile“, idet den ene halvdel af hver stil har været skrevet paa skolen, den anden hjemme.

Engelsk.¹⁾

1 M. (Fra slutningen af september, se note 2 s. 41). Brekkes Lærebog i engelsk for begyndere: lydlære og lydskrift (s. 1—5); derefter af samtalerne og læsestykkerne s. 12—53; stykkerne læses først op af læreren og gjentages saa af eleverne, dels enkeltvis, dels i kor; derefter gives de som „ny lekse“ (oplæsning og oversættelse) og næste gang som

¹⁾ Undervisningsplan i aarsberetningen for 1898—99 s. 40 fg. og for 1899—1900 s. 36 fg.

„gammel lekse“ (gjenfortælles paa engelsk). Samtale paa engelsk (mest spørsmål om det læste). Grammatik indøvet efter lærebogens anvisning. — Stadig skriftlige øvelser paa vægtavlen, i 2det halvaar ogsaa diktat.

3 M. Brekkes lærebog for begyndere læst ud. Derefter af Brekke Ny engelsk læsebog for middelskolen omtr. 50 sider, deraf omtr. 30 sider „eksamens-pensum“, som tillige er repeteret. Fremgangsmaaden omtrent som i 2 M. Retroversionsøvelser efter „Tillægget“ til begynderbogen. Grammatiken repeteret efter samme bog (i den ene parallelklasse formlæren efter Løkkes Kortfattet engelsk grammatik). 1 gang om ugen skriftlig gjen-givelse af et to ganger oplæst stykke, i begyndelsen efter forberedelse hjemme; stykket tages i 1ste halvaar af det som tidligere er læst, i 2det halvaar af ukjendt stof. Undertiden diktat (paa vægtavlen) til indøvelse af retskrivningen.

4 M. Af Brekkes Ny engelsk læsebog for middelskolen omtr. 80 sider, deraf 30 sider „eksamens-pensum“, som tillige er repeteret. — Grammatik læst ud og repeteret, efter Løkke Kortfattet engelsk grammatik. — Skriftlige øvelser paa skolen (gjenfortælling) 1 gang om ugen, af og til længere stykker i to sammenhængende timer.

Historie.¹⁾

1 M. Ræder Historisk lærebog for middelskolen til s. 80 („Nordens historie til 1319“).

2 M. Samme bog til s. 141 („Danmark og Norge fra 1523 til s. 1660“).

3 M. Samme bog ud; (repeteret kun til „Revolutionen 1848 i Tyskland“).

4 M. Repetition.

---

¹⁾ Undervisningsplan i aarsberetningen for 1898—99 s. 44 fg. og for 1899—1900 s. 40 fg.

Geografi.¹⁾

1 M. Haffner Geografi for middelskolen fra begyndelsen, ud Danmark.

2 M. Geelmuyden Geografi for middelskolen, 8de udgave ved Arstal, ud Europa.

3 M. Samme bog, og omtrent samme pensum²⁾.

4 M. Repetition.

Naturkundskab.³⁾

1 M. Botanik efter Sørensens nye lærebog til s. 38. Presning af planter. — Zoologi efter Sørensens nye lærebog til „Krybdyr“.

2 M. Samme lærebøger som i 1 M.: botanik til „Rakletrær“, zoologi til ende. Begge dele repeteret. Indsamling af bladkvister osv., gennemgaaelse af levende planter, et par ganger plantebestemmelse efter Sørensens Norsk flora.

3 M. Botanik og zoologi til ende (de samme lærebøger benyttet). Plantebestemmelser. Fysikalske eksperimenter.

4 M. Fysik (Andresens lærebog) og „Menneskelegemets bygning og sundhedslære“ (Knudsen og Falchs lærebog).

Regning og matematik.⁴⁾

1 M. Almindelig brøk og decimalbrøk (Johannesens regnebog 2det hefte).

2 M. Enkelt reguladetri; sammensat reguladetri til procentregning; (samme bog 3dje hefte). — Aritmetik

1) Undervisningsplan i aarsberetningen for 1898—99 s. 47 fg. og for 1899—1900 s. 43 fg.

2) Men herefter læses i 3 M. de fremmede verdensdele, et resumé af den fysiske geografi, og grundtræk af den matematiske.

3) Undervisningsplan i aarsberetningen for 1898—99 s. 47 fg. og for 1899—1900 s. 43 fg.

4) Læseplan i aarsberetningen for 1898—99 s. 56 fg. og for 1899—1900 s. 53 fg.

(Johannesens lærebog) til „Fælles multiplum“. — Geometri (Alfsens lærebog) til cirkelen.

3 M. Procent- og renteregning (Johannesens regnebog 3dje hefte, til § 6 nr. 36). — Aritmetik: Alfsens lærebog til nr. 130.

4 M. Blandede opgaver i renteregning og blandingsregning (til nr. 22 i Johannesens regnebog 3dje hefte); skriftlige hjemme-arbejder 2 gange om ugen. Desuden flade- og legemsberegning (regnebogens 4de hefte med forbigaaelse af afkortede pyramider og kegler). — Aritmetiken ud (regnet de tilsvarende opgaver). — Geometrien ud.

Tegning.¹⁾

1 M. Harald Petersen Tegnekursus for folkeskolen, 4de og 5te hefte.

2 M. Harald Petersen Tegneapparat: bladformer, spiraler, plane omrids af brugsgjenstande og grupper af legemer; begyndt med perspektivisk gengivelse af retlinjede legemer.

3 M. Perspektivtegning af enkelte retlinjede legemer; grupper af retlinjede figurer i skraa stilling; krumlinjede figurer; grupper af ret- og krumlinjede figurer.

4 M. Fortsat med samme slags tegning som i 3 M. En del af de flinkeste elever har desuden tegnet efter brugsgjenstande.

Skrivning.

1 M. Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 2 og forskriftsbog nr. 4. (I første halvdel af hver time skrives i øvelsesbogen ord med stor forbogstav efter gennemgaaelse og opskrift paa vægtavlen, i anden halvdel skrives i forskriftsbogen).

2 M. Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 2 og forskriftsbog nr. 5. (Benyttes som i forrige klasse.)

¹⁾ Undervisningsplan i aarsberetningen for 1898—99 s. 58 og for 1899—1900 s. 54.

- 3 M. }
4 M. } Om „skrivning“ i disse klasser se s. 41, note 2.

Sløid.

1 M. Øvelser i høvling (ogsaa rundhøvling), krumsaging, spikking, filing og atpudsing. Gjenstande: fjæl, vindsel, baltræ.

2 M. Øvelser i høvling, stødning, spikring. Gjenstande: spikerkasse, rugekasse, knivkasse.

3 M. Øvelser som i 2 M. Gjenstande: saltkar, rugekasse, linjal, hylde, pennal.

4 M. Fortsatte øvelser, ogsaa i sammenfælding, gradning, formarbeide. Gjenstande som i 3 M. samt juletræ-fod, skammel. Flere gjenstande er tegnet (benyttet Kjenneruds konstruktions-bog nr. 2).

Gymnastik.

- 1 M. Efter Bentzens tabeller V b—VII b; friluftslæg.
2 M. Tabellerne VII b—X b; friluftslæg.
3 M. Tabellerne X a—XII b; friluftslæg.
4 M. Tabellerne XII b—XV b; friluftslæg; svømme-øvelser efter Svenska lifräddningssällskapets handbok.

Sang.

1 M. Sunget sopranstemmen til 4-stemmige sange (Joh. D. Behrens's sangbog), foruden en del øvelser for stemmen. Koraler og fædrelandssange. Træffe-øvelser.

2 M. Sunget sopran- og altstemmer til 4-stemmige sange (Behrens's sangbog), foruden øvelser for stemmen (skalaer, treklange).

3 M. Altstemmen (samme sangbog). Desuden lært lidt akustik og om folke-instrumenterne og orkestrets instrumenter.

(4 M. har ikke sang).

III. Gymnasiet.

Timefordelingstabell.

Klasse ¹⁾	1 G.	² R. G.	³ R. G.	² H. G.	³ H. G.	² L. G.	³ L. G.
Religion	1	1	2	1	2	1	2
Norsk	4	5	4	6	5	5	4
Tysk	3	3	3	3	3	3	3
Engelsk	4	2	2	7	7	2	2
Fransk	4	2	2	4	3	5	
Latin						7	11
Historie	3	3	3	5	5	3	3
Geografi	1	1	2	1	2	1	2
Naturfag	4	5	5	1	1	1	1
Matematik ²⁾	4	6	6	2	2	2	2
Tegning	2	2	1				
Sum	30	30	30	30	30	30	30

Hertil kommer legemsøvelser og sang, som regel 6 timer ugentlig³⁾.

1) Reallinjen betegnes her ved **R. G.**, den sproglig-historiske linje uden latin ved **H. G.**, den sproglig-historiske linje med latin ved **L. G.**; gymnasiets 1ste klasse betegnes ved **1 G.**, de parallelle afdelinger ved tilføjet a, b, eller c.

2) Det har vist sig aldeles umuligt at naa det for 1 G. satte maal med de opførte 4 timer om ugen; klassen vil derfor i næste skoleaar faa 5 timer til dette fag, og 2 H. G. og 2 L. G. 3 timer; den ene time for hver af disse klasser maa tages fra gymnastik.

3) Om nødvendige undtagelser i næste skoleaar se ovenfor.

Gymnasiets 1ste klasse.

Religion.¹⁾

Nogle foredrag om aabenbaringens historie i Israel og den hebraiske poesis eiendommelighed. Gjennemgaat salme 8, 19, 22, 32, 51, 84, 103. Fortalt om profeternes virksomhed i Israel, og gennemgaat Esaias kap. 5—7, 10—12, 52, 53, 55. — I den sidste del af skoleaaret er fortalt af kirkehistorien (uden benyttelse af lærebog).

Norsk.²⁾

Pauss og Lassens læsebog, 4de skoletrin, 1ste afdeling. I 1 G. a og c: Af Njaals saga (dels læst, dels mundtlig gjenfortalt), *Holberg* Af Peder Paars, Epist. CLXXVI, *Tullin* Af Maidagen, *Wessel* Kierlighed uden Strømper, de 5 første af læsebogens stykker af *Baggesen*, *Oehlenschläger* Af Aladdin, *Grundtvig* Paaskeliljen, *Hertz* Af Svend Dyrings Huus. — I 1 G. b er læst *Holberg*s Erasmus Montanus og Den Stundesløse (istedenfor „Af Peder Paars“ og en epistel); desuden *Ibsen*s Kongsemnerne; for resten omtrent som i parallelklasserne. Af „landsmaal“ og bygdemasl er i 1 G. b læst hvad der er optaget som tillæg til den nævnte læsebog, i 1 G. a og c en del deraf; samt oversigt over det norske sprog (væsentlig efter indledningen til Hofgaards Norsk lydlære). — Skrevet 11 stile (opgaver se s. 52 fg.)

Tysk.³⁾

Voss's Udvalg af tyske forfattere. „Statarisk“ er læst Schillers Wilhelm Tell, 1ste og 2den akt, og en del af stykkerne i „Zur Lebensgeschichte Schillers; kursorisk (men med forberedelse hjemme) 3dje og 4de akt af Wilhelm Tell.

¹⁾ Undervisningsplan i aarsberetningen for 1899—1900 s. 56 fg.

²⁾ Undervisningsplan *ibid.* s. 58 fg.

³⁾ Undervisningsplan *ibid.* s. 67 fg.

1 af de 3 ugentlige timer anvendes hver anden uge til skriftlige øvelser (mest gjenfortælling), hver anden til grammatik (dels efter Hofgaards Kortfattet tysk grammatik, dels efter tillægget i Kristiansens stiløvelser.)

Engelsk.¹⁾

Af Brekke og Western Udvalg af engelske forfattere til brug for gymnasiets første klasse omtrent 60 sider. En gang hver uge skriftlig gjenfortælling. Af grammatik er i 1 G. b og c gennemgaaet syntaksen efter Løkkes Kortfattet engelsk grammatik udg. af Western, i 1 G. a. en del af Knudsen og Løkke Engelske præpositioner og synonymmer.

Fransk.²⁾

Bødtker og Høst Lærebog for begyndere s. 1—80 læst og repeteret; grammatiken efter samme bog.

Historie.³⁾

Oldtiden efter Ræders lærebog. Derefter gennemgaaet — i foredrag og tildels med Ræders „Historisk lærebog for midtelskolen“ som grundlag — germanerne og deres bosættelse i det romerske rige, araberne, Karl den store.

Geografi.⁴⁾

Haffner Fysisk geografi, 2den udgave.

1) Undervisningsplan i aarsberetningen 1899—1900 s. 71 fg.

2) —, — — — — s. 77 fg.

3) —, — — — — s. 81 fg.

4) —, — — — — s. 83 fg.

Naturfag.¹⁾

Kemi efter Johannesen og Nicolaysens lærebog. Knudsen og Falch, Det menneskelige legeme, II.

Matematik.²⁾

Johannesen Aritmetik for gymnasiet til „Irrationale ligninger“. Alfsen Plangeometri for gymnasiet til polygonberegning.

Tegning.

Perspektivtegning efter det nye, af kirke departementet foranstaltede tegne-apparat. Desuden øvelser efter flere krumlinjede gjenstande udenfor apparatet.

Gymnastik.

Bentzens tabeller XV b—XVIII b. — 1 time ugentlig fegting. I Slutningen af skoleaaret balslagning og skydning.

Norske stilopgaver i middelskolen og gymnasiet i skoleaaret 1900—1901.

3 G. Hvilken betydning vil en jernbane-forbindelse mellem Østlandet og Vestlandet have for vort land?

Hvorledes kan man forklare sig at Island blev hovedsædet for den norrøne literatur?

Om bogtrykkerkunstens betydning.

Borgerkrigene i Norge.

---

¹⁾ Undervisningsplan i aarsberetningen 1899—1900 s. 84 fg.

²⁾ For fremtiden vil hele aritmetiken og plangeometrien blive gennemgaaet i denne klasse, overensstemmende med den gjældende undervisningsplan. (Sml. s. 49²⁾.)

Kristian den 2den. (Tentamen).

Om en fri forfatning og dennes fordele sammenlignet med enevældet.

Om den almindelige vernepligt og dens betydning for folket og den enkelte.

Kristendommens indførelse i Norge.

Naturforhold og næringsveie i det østenfjeldske Norge.

Den fattiges fristelser sammenlignet med den riges.

Hvorfor maa arbeidet kaldes en velsignelse for menneskene?

2 G. Ferie-indtryk.

Hvorfor kunde perserne ikke overvinde hellenerne?

Om bogtrykkerkunstens betydning.

Betingelser for fabrikdirift i Norge.

Hvorledes kan nød og farefulde begivenheder blive en velgjerning for et folk?

Om nytten af at kunne fremmede sprog.

Vikingetogene.

Richelieu, eller: Det engelske sjøherredømmes udvikling i det 19de aarhundrede.

Naturforhold og næringsveie i det østenfjeldske Norge.

Middelhavets historiske betydning, eller: Grundene til den franske revolution.

Arbeidets betydning for menneskets udvikling. (Eksamensstil).

1. G. Fra sommerferierne.

En karateristik af hovedpersonerne i Njaals saga.

En dyreskildring (med navnet paa et dyr som opgavens titel).

Bondens liv.

Et minde. (Skolestil).

Idrættens betydning.

Hvilke omstændigheder befordrede kristendommens udbredelse i de tre første aarhundreder?

Hvilke midler har menneskene gennem tiderne benyttet for at meddele sig til hverandre?

Naturforhold og næringsveie paa Østlandet. (Skolestil).

Nytten af at lære fremmede sprog.

Havet giver meget og tager meget. (Eksamensstil).

4 M. Til hvilket land kunde du helst ønske at foretage en reise, og hvorfor?

Hvilken historisk person tiltaler dig mest?

Ilden som tjener og som herre.

De norske vasdrag og deres betydning for vort land.

Hvilken friluftsidræt liker du bedst, og hvorfor?

Havets betydning for Norge.

Kristiania stortorv.

Hvad vil du helst blive, og hvorfor?

Den nytte og fornøielse vi har af vore husfugle.

Hvad vaaren bringer af liv og virksomhed.

Et par timer i en jernbanekupé. (Desuden i b: Hvilke hindringer har vore dages opdagelsesreisende at overvinde?)

3 M. a. Koen og dens nytte for mennesket.

Eken og dens anvendelse.

En ildebrand.

Vor skole.

Vinden og dens virkninger.

Hvorledes kan vinteren hemme og fremme samfærdsel og virksomhed?

Hvorfor jeg glæder mig til juleferien.

Sammenligning mellem det østen- og vestenfjeldske Norge.

Et uveir.

En historisk person.

Vore belysningsmidler.

Fordelene og ulemperne ved at bo paa landet.

Hvilken nytte og glæde har vi af sneen?

3 M. b. En dag af mine sommerferier.

Hvilken nytte har menneskene gjort sig af hesten?

Hvor vilde du helst bo, ved kysten eller inde i landet?

Jernbanen.

Hvorledes laver man brød?

Holmenkol-dagen.

Trækfuglene.

Koll med bilen.

Mit hjem.

Vore vigtigste træsorter og deres anvendelse.

Desuden den 3dje, 5te, og sidste af opgaverne i 3 M. a.

2 M. Terje Viken, v. 1—3, overført til prosa.

En fisketur.

Hvad jeg bestiller i mine ledige stunder.

Et frikvarter.

Vore vigtigste husdyr og deres nytte.

Sjømandens liv.

En femkrone-seddels historie.

En vinteraften i hjemmet.

Jernets nytte.

Nød prøver venner.

Granen.

Hvorledes jeg tilbragte 17de mai.

1 M. Enkelte smaastile, som „En tur“, „Kniven“, „Skadelige følger af nysgjerrighed“, „Et brev om Karl Johans gade.“
Mest diktater og gjenfortællinger. Saadanne er ogsaa stadig brugt i 3dje og 2den middelklasse ved siden af stilene.

Fortegnelse over de i 1900—1901 brugte lærebøger.

I religion.

Bretteville Jensen og Svensen, En liden bibelhistorie.

Bretteville Jensen og Svensen, Bibelhistorie for middelskolen.

Luthers katekismus, Bangs udgave.

Klaveness's forklaring.

Paulsen, Kirkehistorie for folkeskolen.

Vogt, Kirkehistorie.

Y. Brun, Forklaring til Johannes's evangelium.

Platon, Forklaring til Lukas's evangelium.

I norsk.

Holst og Rogstad, ABC.

Holst, Lette læsestykker for barn.

Nordahl Rolfsen, Norsk læsebog for middelskolen, 1ste og 2den del.

Erichsen og Paulsen, Norsk Læsebog, 2den og 3dje del.

Erichsen, Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse.

Erichsen, Udvalg af danske og norske forfattere, 1ste del.

Hofgaard, En liden norsk grammatik.

Hofgaard, Tegn ved skriftlig analyse.

Aars, Retskrivningsregler, 11te, 12te, eller 13de udgave.

Norby, Omrids af litteraturhistorien.

Erichsen, Den danske og norske poesis historie.

Hartvig Lassen, Oversigt over litteraturhistorien.

Hofgaard, Forskjelligt til brug ved norsk-undervisningen.

Hofgaard, Tillæg til den norske læsebog.

Pauss og Lassen, Norsk læsebog, 2den afdeling af 3dje og 1ste og 2den afdeling af 4de skoletrin.

I oldnorsk.

Nygaard, Oldnorsk læsebog for begyndere.

Nygaard, Udvalg af den norrøne litteratur.

Nygaard, Oldnorsk grammatik.

Hofgaard, Oversigt over den norrøne litteratur.

I tysk.

Knudsen og Otto Kristiansen, Lærebog i tysk for begyndere.

Voss, Deutsches Lesebuch für die Mittelshule.

Voss, Udvalg af tyske forfattere.

Hofgaard, Kortfattet tysk grammatik.

Hofgaard, Opgaver i tysk stil for 5te og 6te middelklasse.

Otto Kristiansen, Tyske stil- og taleøvelser.

Otto Kristiansen, Tyske stiløvelser for middelskolen.

Otto Kristiansen, Retroversioner til P. Voss's læsebog.

I latin.

Schreiner, Latinsk grammatik.

Lowum, Latinske stilopgaver II.

Gjør og Johanssen, Opgaver til latinske oversættelser.

Schreiner, Latinsk vokabularium.

Weisse, Romerske antikviteter.

I engelsk.

Brekke, Lærebog i engelsk for begyndere, 4de og 5te udgave.

Brekke, Ny engelsk læsebog for middelskolen.

Brekke og Western, Udvalg af engelske forfattere for gymnasiet's første klasse.

Sommerfelt, Nyeste engelske forfattere i udvalg.

Sommerfelt, Engelsk læsning for gymnasiet I.

Løkke, Engelske forfattere i udvalg.

Løkke, Kortfattet engelsk grammatik.

Løkke, Engelsk grammatik.

Western, Engelsk grammatik for middelskolen.

Lund, Engelsk ordsamling.

Brekke, Opgaver i engelsk stil.

J. Krohg, Engelske stiløvelser for realgymnasiet.

Knudsen og Løkke, Engelske præpositioner og synonymmer.

Sommerfelt, Engelsk litteraturhistorie.

Brynildsen, Materialier til engelske stile for gymnasiet.

I fransk.

Bødtker og Høst, lærebog i fransk for begyndere.

Bødtker og Høst, franske læsestykker for gymnasiet.

Michelsen, Franske læsestykker.

Michelsen, Historiske læsestykker I.
Knudsen, Fransk grammatik.
Wallem, Fransk ordsamling.

I historie.

Oskar Kristiansen, Lærebog i historie for folkeskolen.
Ræder, Historisk lærebog for middelskolen.
Petersen, Norges, Sveriges og Danmarks historie, ved G. Storm.
Ræder, Lærebog i oldtidens historie.
Schjøth og Wallem, Frankriges historie.

I geografi.

M. Krohg, Schema til geografien.
Geelmuyden, Geografi for middelskolen, ved Arstal.
Gundersen, Udtog af den politiske geografi.
Haffner, Fysisk geografi.
Johannesen, Matematisk geografi.

I naturkundskab.

Sørensen, Dyre- og planterigets naturhistorie.
Sørensen, Botanik.
Sørensen, Norsk flora.
Andresen, Lærebog i fysik.
Schjøtz, Fysik.
Knudsen og Falch, Det menneskelige legeme I og II.
Johannesen og Nicolaysen, Kemi.
Corneliussen, Mineralogi.

I regning og matematik.

Johannesen, Praktisk regnebog, 1ste—4de hefte.
Johannesen, Aritmetik og algebra for middelskolen.
Johannesen, Blandede opgaver.
Alfsen, Geometri for middelskolen.
Alfsen, Stereometri.
Johannesen, Aritmetik og algebra for gymnasiet.

Holst, Plangeometrisk kursus.
 Johannesen, Trigonometri.
 C. M. Guldberg, Analytisk geometri.
 Holst, Høiere rækker.

I tegning.

H. Petersen, Tegning for folkeskolen.
 H. Petersen, Tegneapparat.

I skrivning.

Thorsen og Wang, Skrivebog.
 Thorsen og Wang, Øvelsesbog.

V. Afgangseksamener.

A. Examen artium 1900.

Til *censorer* ved examen artiums mundtlige prøve havde kirke departementet for denne skole beskikket følgende herrer:

- I religion pastor *Blaker* og adjunkt *Saxlund*.
- I norsk og oldnorsk overlærer *Lassen*.
- I latin overlærer *Arctander*.
- I græsk adjunkt *Digre*.
- I engelsk adjunkt *Wesenberg* og cand. mag. *Moe*.
- I fransk cand. mag. *Bødtker*.
- I tysk cand. mag. *Mellbye*.
- I historie skolebestyrer *Gjør* og inspektør *Østbye*.
- I geografi skolebestyrer *Skattum*.
- I matematik cand. real. *Schjelderup* og adjunkt *Grette*.
- I naturfag adjunkt *L. Larsen*.

Opgaver til de skriftlige prøver og i projektionstegning var følgende :

Norsk stil.

1. Norges fremskridt siden 1814.
2. Hvilke følger kan det have for et menneskes udvikling, at det tidlig er henvist til at hjælpe sig selv.

Latinsk oversættelse.

Hannibal, quum in Africam rursus transisset, ad reficiendum ex jactatione maritima militem paucis diebus sumptis, magnis itineribus Zamam contendit. Inde præmissi speculatores quum, excepti a custodibus Romanis, deducti ad Scipionem essent, traditos eos tribunis militum jussosque omisso metu visere omnia per castra, qua vellent, circumduci jussit: percontatusque, satisne per commodum omnia explorassent, datis, qui prosequerentur, retro ad Hannibalem dimisit. Hannibal nihil quidem eorum, quæ nuntiabantur, læto animo audivit: maxime hostis fiducia, non de nihilo concepta, percussus est. Itaque quanquam et ipse causa belli erat et adventu suo turbaverat et pactas indutias et spem foederum, tamen, si integer, quam si victus peteret pacem, æquiora impetrari posse ratus, nuntium ad Scipionem misit, ut colloquendi secum potestatem faceret. Scipio quum colloquium haud abnuisset, ambo ex composito duces castra protulerunt, ut coire ex propinquo possent. Summotis pari spatio armatis, cum singulis interpretibus congressi sunt, non suæ modo ætatis maximi duces, sed omnis ante se memoriæ, omnium gentium cuilibet regum imperatorumve pares. Paulisper alter alterius conspectu, admiratione mutua prope attoniti, conticuere. Tum Hannibal prior: „Si hoc ita fato datum est, ut, qui primus bellum intuli populo Romano, quique toties prope in manibus victoriam habui, is ultro ad pacem petendam venirem, lætor te mihi sorte potissimum datum, a quo peterem. Tibi quoque inter multa egregia non in ultimis laudum hoc erit, Hannibalem,

cui tot de Romanis ducibus victoriam di dedissent, tibi cessisse. Hoc quoque ludibrium edidit fortuna, ut, quum patre tuo consule ceperim arma, cum eodem primum Romano imperatore signa contulerim, ad filium eius inermis ad pacem petendam veniam. Maximæ cuique fortunæ minime credendum est. In bonis tuis rebus, nostris dubiis, tibi ampla et speciosa danti est pax, nobis petentibus magis necessaria quam honesta. Melior tutiorque est certa pax quam sperata victoria; illa in tua, haec in deorum manu est. Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis discrimen.“

Engelsk stil.

Den 10de januar 1698 ankrede et hollandsk skib udenfor Greenwich, og det rygtedes snart, at den unge keiser af Rusland var ombord og var kommen for at besøge England og dets konge en kort tid.

Man kjendte dengang ikke synderlig til det store rige, over hvilket han regjerede, eller til dets indbyggere, som man i almindelighed ikke ansaa for at være stort bedre end vilde; følgelig var befolkningens nysgjerrighed stor. Naarsomhelst keiser Peter viste sig offentlig, stimlede store skarer om hans vogn i haab om at faa et glimt af den fyrste, om hvem det fortaltes, at han i Holland havde arbeidet som simpel tømmermand. Men Peter likte slet ikke at være gjenstand for Londonernes nysgjerrighed og var ligesaa ivrig efter at undgaa at blive seet, som de var efter at se ham. En dag ønskede han for eksempel, at overvære et møde i Lordernes hus; men da han endelig vilde, at ingen skulde være vidende om hans nærværelse, tog han ikke i betænkning at klyve op paa taget og kige gennem et lidet vindu. Ved en anden leilighed, da han skulde besøge kong William, leiede han en almindelig vogn og kjørte hen til en af slottets bagdøre, saa ingen uden de, der var indviede i hemmeligheden, havde nogen anelse om, hvem den herre var, der blev indladt. Tilsidst blev han kjed af

hovedstadens larm og trak sig tilbage til Deptfort, hvor der blev leiet et hus til ham, og her hengav han sig til en af sine yndlingsforføjelser, nemlig at seile op og ned ad floden paa en yacht, som var stillet til hans disposition.

Under sit ophold i England vandt Peter mange venner ved sin ligefremme opførsel, men forargede ogsaa mange ved sin umaadelighed i mad og drikke og ved sin urenslighed.

Matematik.

Ved latinartium.

1.

Søg x af ligningen:

$$x\sqrt{x-a} + a\sqrt{x+a} = \sqrt{x^3 + a^3}$$

2.

En spids vinkel (v) er givet. Fra vinkelens toppunkt A er paa det ene ben afsat et stykke $AB = a$. I B er opreist en perpendicular, som skjærer vinkelens andet ben i et punkt C . I C er opreist en perpendicular paa AC og i A en perpendicular paa AB . Disse perpendicularer skjærer hinanden i et punkt D .

Find fladeindholdet af firkaanten $ABCD$ udtrykt ved a og $\text{tg} v$.

Find dernæst, hvor stor $\sphericalangle v$ maa være, naar dette fladeindhold skal være lig $\frac{3}{2} a^2$.

3.

Et regulært tetraeders side er s . Et plan parallelt med en af sidefladerne deler tetraedret i to legemer, som har lige store overflader. Find siden i det afskaarne tetraeder. Find dernæst forholdet mellem det afskaarne og det hele tetraeders volum.

Tegn tydelige figurer.

Ved realartium.

1.

Givet et punkt M med positive koordinater (a, b). Læg gennem punktet to parabler, begge med toppunktet i origo O, den ene langs X-aksen, den anden langs Y-aksen. Hvorledes bestemmer man vinkelen α mellem de to kurvers tangenter i punktet M. Beregn særskilt α , naar M har en saadan stilling, at vinkelen α er lig den rette linje OM's vinkel med den positive X-akse.

2.

Søg sin x af ligningen :

$$16 \sin^4 x - 20 \sin^2 x + 5 = 0.$$

Bestem derefter x ved hjælp af de i polygonregningen udviklede udtryk for s_5 og q_{10} uden brug af tabeller. Alle positive værdier af x under 360° ønskes angivet.

3.

Om en kugle er der omskrevet en ret kegle, som blir ret affkortet ved planet gennem keglefladens berøringscirkel med kuglen. I den retaffkortede kegle K indskrives en ny kegle k, med den nævnte cirkel til grundflade og samme højde h som den retaffkortede kegle.

Det segment af kuglen, som ligger indenfor den retaffkortede kegle er $= 4k$. Find forholdet $\frac{K}{k}$. (Den formel for segmentet, som indeholder kuglens radius, bør man ikke bruge).

Tegn tydelige figurer.

Fysik.

I.

Vædskers udvidelse ved opvarmning.

II.

Et fast legeme, der veier q gram og ved 0°C har en specifik vegt σ bringes op i et glaskar; dette fyldes derefter

ved 0° C fuldstændig med kviksølv, hvis vegt findes at være P gram. Man opvarmer derpaa glaskarret med indhold til t° C og finder da, at p gram af kviksølvet rinder ud.

Hvor stor er det faste legemes kubiske udvidelseskoefficient, naar glassets kubiske udvidelseskoefficient er α , kviksølvets β , og kviksølvets specifikke vegt ved 0° C er s_0 ?

Indsæt i det fundne udtryk:

$q = 10$; $P = 1000$; $p = 15,2$; $\sigma = 2,5$; $s_0 = 13,6$; $t = 100$; $\alpha = 0,000025$ og $\beta = 0,00018$.

III.

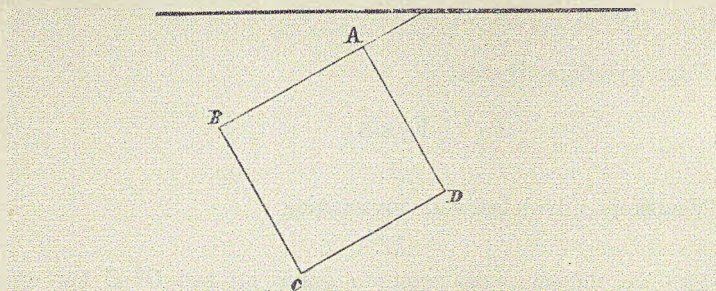
En cylindrisk dykkerklokke af høide L meter sænkes med den aabne ende foran ned paa bunden af en sø. Hvor stor er dennes dybde paa vedkommende sted, naar vandet inde i klokken er steget til en høide h meter, og lufttrykket ved anledningen er H cm? Kviksølvets specifikke vegt er s , vandets specifikke vegt sættes $= 1$. Temperaturen i luften og i vandet antages at være den samme.

Indsæt i den fundne formel:

$L = 2$; $h = \frac{3}{4}$; $H = 76$; $s = 13,6$.

Projektionstegning.

En terning, hvis side er 6 cm, staar paa det horisontale plan med fladen $ABCD$, saaledes at hjørnet A befinder sig 2 cm. fra grundlinjen og

siden AB danner en vinkel paa 30° med grundlinjen.

Terningen skjæres af et plan, hvis skjæringspunkter med de vertikale sidekanter gennem A, B, C og D er A', B', C' og D', saaledes at $AA' = 5$ cm., $BB' = 2$ cm. og $CC' = 0,5$ cm.

Bestem snittet og planets tracer.

Den øvre afskaarne del af terningen er gledet nedover det skjærende plan, saaledes at samtlige punkter A', B', C' og D' har bevæget sig lodret paa planets horisontale trace, indtil at hjørnet C' har naaet denne trace.

Tegn projektionerne af terningens to dele i deres endelige stilling.

Til latin-artium fremstilled sig 13 elever af latingymnasiets øverste klasse, som samtlige bestod eksamen; 2 fik hovedkarakter Udmerket godt, 10 Meget godt, 1 Godt.

1. *Bull*, Johan Peter, f. $\frac{3}{8}$ 1893, søn af dr. med. Edvard Bull, Kristiania. (Discipel af skolen i 6 aar).
2. *Collett*, Jonas Georg Johan, f. $\frac{10}{5}$ 1883, søn af overingeniør Emil Collett, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
3. *Helland-Hansen*, Eigil, f. $\frac{26}{12}$ 1882, søn af afd. sekretær Kristofer Hansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
4. *Jensen*, Johanne, f. $\frac{18}{4}$ 1881, datter af grosserer Ingvald P. Jensen. Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
5. *Koritzinsky*, Ephraim Wolff, f. $\frac{20}{6}$ 1883, søn af købmand A. I. Koritzinsky, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar).
6. *Lie*, Johan Herman, f. $\frac{22}{4}$ 1884, søn af afd. professor Sofus Lie, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
7. *Magnus*, Gerhard Heiberg, f. $\frac{27}{7}$ 1883, søn af grosserer Chr. Magnus, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
8. *Motzfeldt*, Ketil, f. $\frac{31}{7}$ 1883, søn af høiesterets-assessor E. Motzfeldt, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
9. *Nummedal*, Arne, f. $\frac{18}{12}$ 1881, søn af lærer T. Nummedal, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
10. *Schiander*, Adolf Wilhelm, f. $\frac{5}{4}$ 1882, søn af advokat O. A. Schiander, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).

Udfaldet for hver enkelt var følgende:

	Hovedkarakter														
	Norsk stil	Lat. overs.	Matem. skr.	Religion	Norsk og oldnorsk	Latin m.	Latin m.	Fransk	Engelsk	Historie	Matem. m.	Geografi	Tysk		
Bull	3	4	5	3	2	2	2	2	1	3	3	5	1	2,69	Godt
Collett	3	4	3	1	2	1	2	1	1	1	2	2	1	1,85	Meget godt
Hell.-Hansen	2	3	2	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1,54	Meget godt
Jensen	3	3	2	1	2	1	2	2	1	2	3	2	1	1,92	Meget godt
Koritzinsky	3	3	2	—	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,58	Meget godt
Lie	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,15	Udm. godt
Magnus	3	4	3	1	2	2	2	2	1	2	2	3	1	2,15	Meget godt
Motzfeldt	3	2	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,38	Meget godt
Nummedal	3	3	2	1	1	2	2	2	1	3	3	3	1	2,08	Meget godt
Schiander	3	4	3	2	1	3	3	2	2	3	3	2	1	2,46	Meget godt
Skotvedt	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,15	Udm. godt
Vetlesen	2	3	2	3	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2,00	Meget godt
Walle Hansen	4	3	1	2	2	2	3	2	1	1	1	1	1	1,85	Meget godt

Som *privatister* gik 7 op til latin-artium; 3 af dem havde været skolens elever. Ved den skriftlige prøve blev 3 rejiceret (deraf 1 som havde været skolens elev); de øvrige 4 har fuldført eksamen: *Bjørneby*, Otto 2,85 Godt; *Hiorthaas*, Hans Christian 2,46 Meget godt; *Lütken*, Hans Trygve Helmer 2,54 Godt; *Thilesen*, Olaf 2,92 Godt.

11. *Skotvedt*, Camilla. f. ¹/₁₀ 1880, datter af trelasthandler L. H. Skotvedt, Sarpsborg. (Discipel af skolen i ¹/₂ aar).
12. *Vetlesen*, Gustav Cathrinus Hofgaard, f. ²⁰/₇ 1882, søn af dr. med. Hans Jørgen Vetlesen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
13. *Walle-Hansen*, Thomas Andreas, f. ⁹/₁₂ 1882, søn af købmand Jørgen M. Hansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).

Til real-artium fremstilled sig fra realgymnasiets øverste klasse 42 disciple. Af disse blev 2 rejiceret ved den skriftlige prøve; af de øvrige fik 1 hovedkarakter Udmerket godt, 26 Meget godt, 13 Godt.

1. *Backe*, Ingeborg Helene, f. $\frac{5}{11}$ 1881, datter af gaardbruger Hans Olsen Backe, Hof. (Discipel af skolen i 3 aar).
2. *Bay*, Christian Andreas, f. $\frac{6}{1}$ 1882, søn af verkseier A. K. Bay, Odalen. (Discipel af skolen i 4 aar).
3. *Berg*, Erik Bjarne, f. $\frac{31}{1}$ 1881, søn af afd. seminariebestyrer E. Berg. (Discipel af skolen i 1 aar).
4. *Bergh*, Vidar, f. $\frac{4}{4}$ 1883, søn af afd. sorenskriver Kristian Anker Bergh, Nordre Helgeland. (Discipel af skolen i 3 aar).
4. *Borchgrevink*, Sverre Faye, f. $\frac{21}{1}$ 1883, søn af kaptein P. J. Hansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
6. *Botolfsen*, Lauritz Sønderbye, f. $\frac{2}{7}$ 1881, søn af afd. Kjøbmand H. C. Botolfsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
7. *Bredrup*, Lauritz, f. $\frac{28}{1}$ 1883, søn af agent R. A. Bredrup, Høvik. (Discipel af skolen i 3 aar).
8. *Brodtkorb*, Fritz Nilson Zahl, f. $\frac{4}{1}$ 1883, søn af telegrafist F. W. N. Brodtkorb, Mosjøen. (Discipel af skolen i 3 aar).
9. *Bolling*, Fredrik Jacob, f. $\frac{16}{9}$ 1883, søn af agent E. F. H. Bølling, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
19. *Enger*, Pehr Gudbrand, f. $\frac{7}{9}$ 1883, søn af afd. musikus P. Enger, Stockholm. (Discipel af skolen i 2 aar).
11. *Fenstad*, Ivan Aksel Edvard, f. $\frac{22}{12}$ 1881, søn af gaardbruger A. O. Fenstad, Nes, Romerike. (Discipel af skolen i 4 aar).
12. *Five*, Olaf Wergeland, f. $\frac{15}{5}$ 1881, søn af stortingsmand O. Five, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
13. *Fredriksen*, J. H., f. $\frac{5}{2}$ 1882, søn af agent J. H. Fredriksen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
14. *Henningstad*, Carl Arnt Robert Louis, f. $\frac{5}{12}$ 1880, søn af disponent A. O. Henningstad, Sarpsborg. (Discipel af skolen i 1 aar).

15. *Hertzberg*, Nils Christian Egede, f. $^{22}/_{12}$ 1883, søn af oberst J. N. Hertzberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
16. *Jensen*, Olaf Mads, f. $^4/_9$ 1882, søn af konsul H. P. Jensen, Trondhjem. (Discipel af skolen i 2 aar).
17. *Jespersen*, Peter Fogh, f. $^3/_1$ 1882, søn af skolebestyrer Jesper Jespersen, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
18. *Johannson*, Johan, f. $^6/_8$ 1881, søn af generalkonsul Johan Johannson, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar).
19. *Lenschow*, Johan Asmus, f. $^{13}/_2$ 1883, søn af ingeniør O. N. Lenschow, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
20. *Mack*, Dermot, f. $^4/_12$ 1883, søn af assessor H. M. F. Mack, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
21. *Marstrander*, Edvard Kloumann, f. $^9/_3$ 1881, søn af læge P. E. Marstrander, Lysaker. (Discipel af skolen i 13 aar).
22. *Nielsen*, Isak Andreas, f. $^{10}/_1$ 1883, søn af afd. verkseier I. A. Nielsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
23. *Olmer*, Gunnar Finn, f. $^5/_1$ 1882, søn af læge J. O. Olmer, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
24. *Røren*, Hjalmar f. $^{26}/_6$ 1880, søn af agent O. Røren, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
25. *Sandberg*, Johannes Fredriksøn, f. $^{20}/_4$ 1883, søn af afd. agent Fr. Sandberg, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
26. *Sandberg*, Johannes Ottosøn, f. $^5/_8$ 1882, søn af kaptein O. W. Sandberg, Horten. (Discipel af skolen i 12 aar.)
27. *Schulerud*, Sigrid, f. $^{19}/_5$ 1883, datter af samlagsbestyrer P. G. U. Schulerud, Kongsvinger. (Discipel af skolen i 1 aar).
28. *Schøyen*, Axel Sophus, f. $^{25}/_9$ 1881, søn af afd. kaptein A. W. Schøyen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
29. *Solberg*, Albert, f. $^{13}/_8$ 1882, søn af skomager H. A. Solberg, Kristiania. (Discipel af Skolen i 12 aar).
30. *Steen*, Daniel, f. $^{12}/_7$ 1883. søn af afd. kjøbmand Daniel Steen, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar.)
31. *Sunde*, Anton Cathrinus, f. $^{21}/_{11}$ 1882, søn af afd. grosserer A. C. Sunde, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
32. *Svanøe*. Edvard Olaf Bernhard, f. $^{26}/_6$ 1883, søn af over-

- ingeniør E. O. J. Svanøe, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
33. *Sæves*, Inga Louise, f. $\frac{22}{5}$ 1882, datter af gaaardbruger Thorvald Sæves, Rakkestad. (Discipel af skolen i 2 aar).
34. *Thon*, Karl August, f. $\frac{20}{3}$ 1882, søn af verkseier Chr. Olsen, Eidsfos. (Discipel af skolen i 3 aar).
35. *Thorbjørnsen*, Bjarne, f. $\frac{3}{6}$ 1882, søn af afd. sorenskriver B. H. M. Thorbjørnsen, Ekersund. (Discipel af skolen i 4 aar).
36. *Torgersen*, Johan Collett, f. $\frac{8}{6}$ 1882, søn af sanitetskaptein N. Torgersen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
37. *Voss*, Sophie, f. $\frac{19}{4}$ 1882, datter af afd. byfoged Chr. Voss, Haugesund. (Discipel af skolen i 4 aar).
38. *Werenskiold*, Werner, f. $\frac{28}{4}$ 1883, søn af maleren Erik Werenskiold, Lysaker. (Discipel af skolen i 4 aar).
39. *Wold*, Bjarne, f. $\frac{10}{10}$ 1881, søn af grosserer N. M. Wold, Kristiania. (Discipel af skolen i 11).
40. *Zimmer*, Johannes, f. $\frac{5}{1}$ 1883, søn af afd. grosserer L. Zimmer, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).

Udfaldet for hver enkelt var følgende:

	Norsk stil	Engelsk stil	Matem. skr.	Fysik. skr.	Religion	Norsk og oldnorsk	Engelsk m.	Fransk	Historie	Geografi	Matem. m.	Naturvidenskab	Tegning	Hovedkarakter.
Backe	4	3	3	3	2	1	2	2	2	2	3	2	3	2,46 Meget godt.
Bay	3	3	4	4	1	2	3	1	1	2	3	1	3	2,38 Meget godt.
Berg, E.	4	4	4	2	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2,77 Godt.
Bergh, V.	4	4	4	2	2	2	3	4	4	3	2	3	2	3,00 Godt.
Borchgrevink	3	3	4	3	3	2	3	3	2	3	2	2	2	2,69 Godt.
Botolfsen	3	3	3	3	2	2	2	4	1	1	1	2	2	2,23 Meget godt.
Bredrup	3	2	3	4	1	1	2	2	1	3	1	2	6	2,38 Meget godt. ¹⁾
Brodtkorb	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	6	3,15 Godt. ¹⁾
Bølling	3	3	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1,77 Meget godt.
Enger	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1,38 Udmerket godt.
Fenstad	3	3	3	2	1	1	1	2	1	2	2	2	3	2,00 Meget godt.
Five	3	2	3	3	2	2	2	1	3	1	2	2	1	2,08 Meget godt.
Fredriksen	3	4	2	3	1	2	3	3	2	2	3	4	1	2,54 Godt.
Henningstad	3	3	4	2	3	2	2	2	2	3	2	3	2	2,54 Godt.
Hertzberg	3	3	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1,92 Meget godt.
Jensen	3	3	4	3	2	2	2	2	3	3	3	4	2	2,77 Godt.
Jespersen	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	3	1	2,31 Meget godt.
Johannson	3	4	3	2	1	2	2	3	1	1	3	3	1	2,23 Meget godt.
Lenschow	4	3	4	1	3	2	3	2	1	3	3	1	2	2,46 Meget godt.
Mack	3	2	3	2	1	2	1	1	2	1	1	3	3	1,92 Meget godt.
Marstrander	3	3	3	3	3	3	3	2	4	2	1	3	1	2,62 Godt.
Nielsen	3	3	2	2	3	2	2	3	2	1	3	3	1	2,31 Meget godt.
Olmer	3	3	3	4	2	3	3	2	2	2	3	4	3	2,85 Godt.
Røren	3	3	3	4	4	3	3	3	2	3	3	4	4	3,23 Godt.
Sandberg J. F.	4	3	1	2	3	3	2	2	3	2	1	2	1	2,23 Meget godt.

Sandberg J. O.	3	2	2	1	2	2	1	2	3	2	1	2	1	1,85	Meget godt.
Schulerud	2	2	4	1	2	2	1	2	2	2	1	2	4	2,08	Meget godt.
Schøyen	3	4	3	3	3	3	3	3	4	2	2	3	2	2,92	Godt.
Solberg	3	3	2	2	1	2	1	1	2	1	2	2	1	1,77	Meget godt.
Steen	3	3	3	2	1	1	2	1	1	1	2	2	3	1,92	Meget godt.
Sunde	4	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1,77	Meget godt.
Svanøe	3	3	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1,62	Meget godt.
Sæves	2	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,38	Meget godt.
Thon	4	2	4	2	1	2	2	3	1	1	1	2	2	2,08	Meget godt.
Thorbjørnsen	4	4	4	4	3	1	3	2	2	2	3	3	3	2,92	Godt.
Torgersen	4	2	2	3	2	3	3	2	1	2	2	3	2	2,38	Meget godt.
Voss	4	4	3	2	2	1	2	2	2	2	2	3	2	2,38	Meget godt.
Werenskiold	3	3	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,46	Meget godt.
Wold	3	2	4	3	2	3	1	2	4	2	3	2	2	2,54	Godt.
Zimmer	3	3	3	2	1	2	1	2	1	2	2	2	3	2,08	Meget godt.

Som *privatister* gik 20 op til real-artium; 11 af dem havde været elever af skolens øverste realklasse. Ved den skriftlige prøve blev 7 rejiceret (deraf 1 som havde været elev af skolen); 2 maa kontinuere i et fag. De øvrige 11 har fuldendt eksamen: *Beer*, Jens Johan 3,31 Temmelig godt; *Blehr*, Sigurd 2,92 Godt; *Bugge*, Otto 2,69 Godt; *Carlson*, Carl Oscar 2,23 Meget godt; *Eitzen*, Axel Camillo 3,46 Temmelig godt; *Halvorsen*, Brynjulf Bjørn 2,62 Godt; *Lindboe* Ørnulf 3,00 Godt; *Lorentzen*, Øivind 2,77 Godt; *Munthe*, Lars 3,00 Godt; *Ræder*, Rudolf Falck 2,77 Godt; *Schram* Thomas 3,23 Godt.

1) Under forudsætning af at de bestaar kontinuationsprøve i tegning.

B. Middelskole-eksamen 1901.

Eksamenskommissionen for middelskole-eksamen for 1ste kreds (Kristiania og Nordstrand) bestod i 1901 af følgende medlemmer :

Skolebestyrer *Otto Anderssen* (formand), skolebestyrerne *Jespersen, Olaf Berg, Fredriksen, Hofgaard*, og fru *Nielsen*.

Til censorer ved denne skole blev af undervisningsraadet opnævnt:

Ved den skriftlige prøve:

I norsk stil skolebestyrer *Fredriksen* og cand. theol. *O. C. Dahl*.
 I tysk skr. cand. phil. *Bratt* og skolebestyrer *Vartdal*.
 I latinsk stil overlærer *Arctander* og cand. mag. *Fr. Gjertsen*.
 I engelsk skr. frøken *Schjerden* og cand. mag. *Moe*.
 I matem. skr. fru *Qvam Halvorsen* og adjunkt *Larsen*.
 I tegning cand. phil. *Bugge* og reallærer *P. M. Petersen*.
 I skrivning lærer *O. T. Gran* og lærer *Strandenæs*.

Ved den mundtlige prøve:

I religion pastor *Lødrup*.
 I norsk skolebestyrer *Schibbye*.
 I tysk frøken *Essendrop*.
 I latin overlærer *Arctander*.
 I engelsk cand. mag. *Tufte*.
 I historie frøken *Fritzner*.
 I geografi frøken *Smith*.
 I matematik cand. phil. *Domaas*.
 I naturkundskab reallærer *P. M. Petersen*.

Ved andre prøver:

I haandgjerning
 for gutter (sløid) lærer *Elstad*,
 for piger frøken *Jynge* og frøken *Schjerden*.
 I gymnastik premierløjtnant *Staver*.

Opgaverne ved de skriftlige prøver var følgende:

Norsk stil.

Hvorledes jeg havde det før og efter overstaet eksamen.
(Et brev).

Tysk stil.

En konge havde en fremmed læge, som han holdt meget af. Dette behagede ikke hoffolkene; de søgte at indbilde kongen, at man ikke kunde tro en fremmed mand. Kongen blev urolig og besluttede at sætte ham paa prøve. „Jeg har“, sagde han til ham, „en statholder, som er min hemmelige fiende. Jeg befaler dig at lave en gift, imorgen skal jeg byde ham til gjest; da vil jeg give ham giften; paa den maade bliver jeg ham bedst kvit.“ Lægen sagde, at han kun kjendte midler til at bevare livet og bad om tilladelse til at reise til fremmede lande forat lære, hvad der manglede ham. Kongen mente, at dette kun var udflugter; han bad og truede og lovede ham tilsidst mange penge, hvis han vilde opfylde hans ønske. Men da lægen ikke var til at bevæge, rakte han ham haanden og sagde: „Du er en retskaffen mand; til tegn paa min agtelse skjænker jeg dig det guld, som ikke har kunnet forføre dig.“

prøve	Probe f.
statholder	Statthalter.
hemmelig	geheim.
lave	bereiten.
gift	Gift n.
udflugt	Ausrede f.
retskaffen	brav.

Engelsk gjengivelse.

The Well. (Brønden).

Some time ago an Irishman was digging a well for a farmer. It was hard work, for as he did not find water he had to go deeper and deeper. When he had dug about fifteen

feet down, he came one morning and found that one side of the well had fallen in, so that the well was filled with earth nearly to the top.

„Dear me!“ said the Irishman to himself, „what shall I do! It will take me many days to clear away all this earth.“

He stood for a moment thinking, then a thought struck him. Looking round carefully and seeing that no one was near, he took off his hat and his coat, hung them on a bush close beside the well and then hurried away. However, he did not go very far, but hid himself behind some stones; where he lay down, to wait for what would happen.

After some time, the farmer came out to see how the work was getting on; and now he discovered that the well had fallen in. Seeing the Irishman's clothes on the bush, he at once supposed that the poor fellow had taken them off to work the more easily, and that he was now lying dead at the bottom of the well. Without losing a moment he gattered his neighbours and all began clearing away the loose earth, hoping they might perhaps be able to save the poor man's life.

Efter some hours of hard work they reached the bottom; but to their surprise, there was no body to be seen.

„What fools we have been!“ said the farmer to his friends, „the fellow isn't here at all!“

At this moment the Irishman rose from his hiding-place and came quietly walking up to the well. „Thank you very much for your kind assistance!“ he called out to the men, with a laugh.

Matematik.

Formiddag.

1.

Konstruer en firkant ABCD, hvor siden $AB = 5$ cm., diagonalen $AC = 13$ cm., $\angle B = R$, siden $CD = 13$ cm., og afstanden fra hjørnet D til diagonalen AC lig 6 cm.

Beregn siden BC, og fladeindholdet af trianglerne ABC og ACD og af firkanten.

Firkanten skal derpaa omdannes til et dermed lige stort triangel, saaledes at $\angle B$ og siden BC beholdes uforandret.

2.

En kolonialhandler kjøber hos en grosserer kaffe til en pris af 1,50 kr. pr. kg. Han lader kaffeen brænde og betaler derfor 4 øre pr. kg. Ved brændingen taber kaffeen 18 pct. i vegt. Hvor meget koster da 1 kg. brændt kaffe ham. Hvor mange pct. tjener kjøbmanden, naar han sælger den brændte kaffe for 2,30 kr. pr. kg.

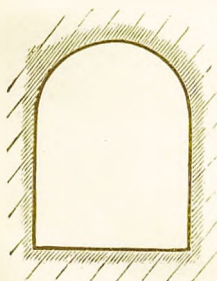
3.

En kjøbmand modtager et parti frugt til en pris af 0,50 kr. pr. kg., og en tid senere et nyt parti, men nu til en pris af 0,60 kr. pr. kg. Indkjøbssummen for begge partier udgjorde tilsammen 300 kr. Af det første parti maa $12\frac{1}{2}$ pct. kasseres som bedærvet; resten blev solgt for 0,70 kr. pr. kg. Af det andet parti maa $6\frac{2}{3}$ pct. kasseres, medens resten sælges for 0,75 kr. pr. kg. Fortjenesten paa det hele udgjorde 57 kr. Hvormange kg. indeholdt hvert parti?

Eftermiddag.

4.

En jernbanetunnel gjennem et fjeld er 36 m. lang og har et tværsnit som hosstaaende figur (en halvcirkel paa et rektangel).

Rektanglets bredde er 4,8 m. og høide 3,2 m.; halvcirkelens diameter er 4,8 m.

Hvormange $m.^3$ fjeld maatte mineres ud, da tunnelen blev bygget? Hvor meget kostede dette, naar arbeidet blev betalt med 9 kr. pr. $m.^3$? Vægger og tag blev derpaa afpudset. Dette arbeide blev betalt med 0,50 pr. $m.^2$. Hvormegit kostede dette arbeide?

5.

I trianget ABC er grundlinjen AB 72 m. og høiden 48 m. Siden AC er delt i 3 lige store dele og gennem delepunkterne er trukket paralleler med AB. Beregn længden af disse paralleler. Derpaa beregnes fladeindholdet af de tre dele, hvori trianget deles ved parallelerne.

Perspektivtegning.

Et parallelepiped (model no. 2), et trekantet prisme (model no. 3) og et kors (model no. 6) opstilles saaledes, som vedlagte grundrids viser. LM er grundridset af det paa grundlinjen lodrette plan, hvori tegnerens øie skal befinde sig.

Maalestok: Den forreste vertikale kant paa parallelepipedet skal være af samme længde som den paa grundridset afsatte linje ab. — Se forøvrigt medfølgende perspektivtegning, som selvfølgelig ikke maa komme eleverne for øie.

Opstillingen B ser man gennem papiret, naar dette vendes om.

Til middelskole-eksamen fremstillede sig 39 elever af skolens 4de middelklasse, alle med „fuldstændig fagkreds“. (Klassen havde 40 elever, men en gik paa grund af sygelighed ikke op til eksamen, og gaar om igjen i klassen). Ved den skriftlige prøve blev 4 rejiceret; de øvrige 35 fuldførte eksamen. Efter den nye ordning gives ikke længer hovedkarakter.

VI. Om skolepenge og fripladse.

Skolepengene beregnes for 10 maaneder af aaret og betales *forskudsvis den første læsedag* i maanederne september—juni:

i 1ste klasse af forskolen .	5 kr. maanedlig = kr. 50 pr. aar
i 2den do.	10 „ — = „ 100 —
i 3dje do.	15 „ — = „ 150 —
i 4de og 5te	20 „ — = „ 200 —
i middelskolen og gymnasiet	25 „ — = „ 250 —

For den nederste af to brødre fragaar tre tiendedele. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næst nederste frit, og for den nederste fragaar tre tiendedele. Yderligere nedsættelser finder ikke sted.

Skolepenge beregnes altid for *hele maaneder*, nemlig fra begyndelsen af den maaned hvori en discipel kommer ind, til slutningen af den maaned hvori han gaar ud. Naar en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste september.

Naar en discipel skal forlade skolen, maa udmeldelse ske to maaneder forud. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenge for to maaneder foruden den hvori udmeldelsen finder sted. *Enhver discipel som er anmeldt til afgangseksamen, betaler skolepenge til 30te juni.*

For adgang til examen artium betales *inden den skriftlige prøves begyndelse* kr. 40, og for adgang til middelskole-eksamen kr. 20.

Ved overenskomst mellem de høiere skoler her i byen, offentlige og private, er det bestemt, at en elev som skylder skolepenge for 3 maaneder, ikke mere kan faa adgang til skolen, undtagen under ganske særegne omstændigheder, og at en elev som gaar ud af en skole, ikke optages i en anden uden vidnesbyrd om at det økonomiske mellemværende er i orden.

Fripladse eller nedsættelse af skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne som i længere tid har været disciple af skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller kommet i saadan økono-

misk stilling at de ikke længer er istand til at betale fulde skolepenge; endvidere kræves, at vedkommende discipel har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurrence om fripladse maa det overhovedet fraraades forældre at indmelde børn i skolen med tanke paa om kortere eller længere tid at opnaa friplads eller nedsættelse af skolepenge. *I forskolen uddeles ikke fripladse uden i ganske særegne tilfælde.*

Renterne af *John Heuch's* legat (stiftet af nuværende biskop Heuch og frue den 28de mai 1873, til minde om deres søn John, som var død den 5te april samme aar som elev af skolens 3dje forklasse,) blev den 5te april tildelt *John Elieson*, elev af 2 R. G. b. Renterne af *Aars og Voss's skoles* legat (stiftet af forhenværende elever af skolen i anledning af dennes 25-aars jubilæum i 1888) blev for dette skoleaar ligesom for det forrige tildelt *Eigil Helland-Hansen*, elev af 2den klasse af latin-gymnasiet.

VII. Blandede meddelelser.

Uddrag af skolereglerne.

De som indmelder sine børn i skolen, vedtager derved for sit vedkommende de i skolen gjældende regler; blandt disse merkes særlig følgende:

1. Disciple hvis forældre ikke bor her i byen, maa anbringes hos personer som kan skaffe dem et passende hjem og i forældrenes sted være deres *foresatte*.
2. Naar en discipel ved sygdom er hindret fra at møde paa skolen, maa der snarest muligt sendes skriftlig anmeldelse derom fra hans foresatte. Udenfor sygdomstilfælde maa disciplene ikke udeblive nogen dag eller time fra skolens undervisning uden forud indhentet *samtykke af bestyrelsen*.
3. Skolens disciple maa ikke røge tobak paa byens gader eller pladse eller andre offentlige steder; heller ikke maa de

besøge kafeer eller restaurationer, medmindre de er ifølge med sine forældre eller foresatte eller andre paa disses vegne. Dersom disciple af skolen ønsker at danne foreninger sig imellem eller at være medlemmer af andre selskabelige foreninger, maa de dertil have bestyrelsens samtykke. De maa ikke uden bestyrelsens samtykke paa nogen maade optræde offentlig (f. eks. ved dramatiske forestillinger, koncerter, turnfester m. m.)

I tilslutning til nr. 2 i foranstaaende uddrag af skole-reglerne meddeles her det væsentlige af en henvendelse „til elevernes forældre og foresatte“ fra bestyrerne af alle de „høiere almen-skoler“ her i byen, omsendt i mars 1899 „for at bidrage til at fremme samvirke mellem hjem og skole med hensyn til et par vigtige spørgsmål“.

„Reglementet for statens høiere skoler bestemmer, at „naar en elev ved sygdom eller af anden tvingende aarsag er hindret fra at komme paa skolen, maa anmeldelse herom snarest muligt sendes fra hjemmet. — For øvrigt maa ingen elev være fraværende fra nogen undervisningstime *uden skolens tilladelse*.“ Denne regel gjælder i alle velordnede skoler. At den blir nøiagtig overholdt, anser vi for at være af største betydning baade for det hele arbeide i skolen og for vedkommende elever selv, og det vil vistnok ogsaa alle som har tænkt lidt over sagen, være enige i. Men om hvad der bør ansees dels som „tvingende aarsag“ til at lade en elev forsømme uden forud indhentet tilladelse fra skolen, dels som gyldig grund til at anmode om saadan tilladelse, derom viser der sig ofte temmelig afvigende meninger.

Det er imidlertid klart, at just den størst mulige *enhed* i principer og fremgangsmaade i dette stykke er særdeles ønske-

lig¹⁾. Der er særlig ett punkt som vi tror det vil være hensigtsmæssigt at henlede opmærksomheden paa, nemlig saadanne forfømmelser som har sin grund i *selskabslivet*, navnlig i barneboller og andre barneselskaber.

Vi har aabent øie for at rimelig selskabelighed mellem børn har sit værd. Men rimelig er den kun naar den ikke i nogen henseende er overdreven, ikke gaar alt for ofte paa, ikke varer langt ud paa natten, og fremfor alt ikke blir en saadan hovedsag for barnet eller den unge, at pligten og det paahvilende arbeide sættes til side for den. Selskabelighed, saa vel som idræt og anden fornøielse, skal være til *rekreation*, ikke til forøget anstrengelse legemlig eller aandelig; den skal give *opmuntring* til med lyst og iver at tage arbeidet fat igjen, ikke svække arbeidslysten eller modarbeide pligtfølelsen. Den overdrevne selskabelighed er derfor af det onde baade fra etisk og fra hygienisk synspunkt, den kan skade karakteren og skade sundheden, og den skader ubetinget skolens arbeide.

Naar børn har været paa bal eller i andet selskab til langt ud paa natten, og de saa kommer paa skolen i rette tid den næste dag, vil de i regelen være aldeles uskikkede til at arbeide med den rette kraft; og blir de borte enkelte timer, eller endog hele dagen, saa faar de „huller“ i sine fag, til besvær for dem selv bagefter og til sinke for klassens undervisning. Og, hvad der er det værste, naar hjem og skole her ikke arbeider godt sammen og gjensidig støtter hinandens autoritet, kan det hele lidt efter lidt virke til at undergrave den bevidsthed hos børnene, at pligten og arbeidet er vigtigere end fornøielsen, — og den bevidsthed skulde det dog være en fælles opgave for al opdragelse, baade i hjem og skole, at udvikle og befæste.

Det raad vi vil tillade os at give, for børnenes egen skyld endnu mere end for skolens, gaar altsaa ud paa dette: Lad

---

1) En nærmere begrundelse heraf er i sin tid givet i en til forældre og foresatte omsendt fælles-udtalelse fra bestyrerne af Kristiania borgerskole, Nissens skole, Aars og Voss's skole, og Gjertsens skole (1872).

aldrig barneselskaber strække sig ud over natten; lad de *smaa* børn, som det før i tiden var skik, komme tidlig sammen og gaa tidlig hjem (f. eks. kl. 9), lad selskaberne ogsaa for de *større* børn slutte „i borgerlig tid“, selv for de største *ikke senere end kl. 11*, naar de skal paa skolen næste dag. Og vi lægger til: kan det paa nogen maade lade sig gjøre, saa lad børnene, ogsaa naar der holdes aftenselskaber for de voksne, faa komme til ro i sin sædvanlige sengetid eller ialfald ikke langt ud over denne. (Særlig burde man efter vor mening iagttagende dette ved *konfirmationsselskaber*; disse bør mindst af alle bidrage til at hindre elevernes opfyldelse af sine skolepligter).

Vi vil ved denne anledning ogsaa nævne idrætten (sporten). Den er en fortræffelig ting, og ogsaa vi vil gjerne hjælpe til at fremme og bevare den som en ædel ungdomsglæde. Men ogsaa her gjælder det, hvad jo alle i teorien er enige om, at overdrivelse er til skade. Vi behøver ikke videre at dvæle ved dette, men skal blot henstille til alle forældres alvorlige overveielse, om det kan være heldigt eller endog blot forsvarligt at lade skolebørn tilbringe lange aftener og nætter om vinteren paa egen haand ude i skihytter eller lignende, om det ikke meget mere burde være fast regel, at børnene ogsaa fra skiture skal komme hjem i god betids før den sædvanlige sengetid.

Endelig et ord om sommer- og juleferierne. Begge disse er nu hos os saa lange, at en yderligere forlængelse for enkelte elevers vedkommende kun under *ganske særegne og sjældne omstændigheder* kan være paakrævet. Vi taler ikke til dem som uden grund eller uden at bede om skolens samtykke lader sine børn reise fra byen før skolefesten eller komme en eller flere dage for sent tilbage efter ferierne, og altsaa ligefrem sætter sig ud over skolens orden. De er heldigvis nu ikke mange. Men vi tænker paa de ikke saa faa tilfælde da der anmodes om skolens tilladelse til at blive nogle dage borte efter ferierne eller til at reise fra byen nogle dage før, navnlig om sommeren til at reise før skolefesten. Vi tror at anmodningerne om detslags fritagelser vilde blive langt færre, dersom man havde fuld.

forstaaelse af betydningen af at det regelmæssige arbejde gjøres ordentlig og helt ud, og af skolen som en organisme, hvor det hele lider ved at de enkelte led svigter, hvor meget saaledes ogsaa den afsluttende aarsfest taber i sin karakter og sin betydning ved at mange er borte fra den, istedenfor at helst *alle*, lærere, elever, og saa vidt muligt ogsaa disses forældre, skulde være med, — eller dersom man vidste, hvor meget den enkelte ofte kan tabe ved at være borte *netop de første skoledage* efter en ferie. Undtagelser kan der være, forhold som gjør en forømmelse begrundet; da bør ingen skole protestere, da maa baade skole og hjem finde sig i de ulemper som maatte følge med, og efter evne hjælpes ad med at raade bod paa dem. Hovedsagen er, her som ved det vi ovenfor har talt om, at skole og hjem arbejder sammen, ud fra det princip at pligt maa gaa foran fornøielse.“
